

Tankar och Teologi om Staden

Den Goda Staden

Red. Christina Byström
och Jonas Eek

Svenska kyrkan
I GÖTEBORG

Dokumentation Storstadkonferens 2010

ISBN NR:

Projektgrupp Den Goda Staden: Monica Hellefjord, Annika Broman,
Jonas Eek, Christina Eriksson, Christina Byström, Erika Emanuel,
Katarina Woolley

Layout: Katarina Woolley och Erika Emanuel

Redaktörer: Christina Byström och Jonas Eek

Foto: Clement McKay

Copywright: Svenska kyrkan i Göteborg

INLEDNING

Periferi och centrum

Ett samhälle behöver bygga gemenskap inifrån

– *samtal med Lars Bäckström*

1 ÄR GUD HEMMA?

Pegasus och jag av *Olivia Bergdahl*

Är Gud hemma? av *Kerstin Alnebratt*

Är Gud hemma i staden av *Christina Eriksson*

Kyrkan som social kropp – en studie av Svenska kyrkans identitet i Flemingsberg av *Jonas Idestrom*

What if God was one of us av *Christopher R Baker*

2 FATTIGA OCH RIKA

Att definiera av *Olivia Bergdahl*

En känsla av tillhörighet – *samtal med Anneli Hultén*

Den goda staden av *Peter Hjärne*

Om viljan finns, vad saknas då? av *David Oest*

3 KNARK OCH KULTUR

Dansar, dansar, dansar av *Olivia Bergdahl*

Hoppets kultur av *Britta Broman*

I grunden handlar det om människosyn

– *samtal med Mattias Andersson*

Det här vill vi – *Projektet Ny i Sverige*

Att vara jordens salt av *Christoph Schuppan*

Gud, du är hemma av *Malena Furehill*

AVSLUT

Kyrkan mitt i staden av *Jonas Eek*

Periferi och centrum

Periferi och centrum hör ihop. Vår gemensamma utmaning är en god stad för alla.

I november 2009 arrangerade Svenska kyrkans storstadsnätverk "Framtiden bor hos oss" (FBHO), Teologiskt Forum, Göteborgs stift, Göteborgs kyrkliga samfällighet och Sensus, konferensen "Den Goda Staden".

Nätverket FBHO samlar församlingar i så kallade utsatta stadsdelar i Stockholm, Malmö och Göteborg och har under tio års tid lyft frågor om integration och mångfald både internt inom Svenska kyrkan och externt. Konferenser, utbildningar och seminarier är exempel på aktiviteter som arrangerats genom åren. Nätverket arbetar också med att väcka opinion i frågor om ut-satthet och utanförskap.

Syftet med konferensen var att låta deltagarna utbyta erfarenheter, tankar och idéer. Dagarna hade olika teman. "Är Gud hemma?" var rubriken för det teologiska spåret. "Fattiga och Rika" lyfte politiska och opinionsmässiga frågor och det sociologiskt-, metodorienterade temat hade rubriken "Knark och kultur".

Varje dag hölls också ett offentligt lunchseminarium i Göteborgs Domkyrka "En kvart om staden" där lokala stadsaktörer som poeter, politiker, opinionsbildare, forskare och musiker, förutsättningslöst fick ge just sin bild av den goda staden.

I den här dokumentationen finns texter, föredrag, dikter och intervjuer av och med de som medverkade på konferensen. Vår förhoppning är att materialet kan användas som inspiration, faktaunderlag och kanske utgångspunkt i framtida samtal och diskussioner om storstadens alla utmaningar.

Hur ser den goda staden ut? Vem är välkommen? Vem är exkluderad? Vilka är drivkrafterna? Vem bestämmer? Vilket är vårt gemensamma ansvar?

Samtalet om centrum och periferi fortsätter.

Projektgruppen för Den Goda Staden

INTERVJU MED
LARS BÄCKSTRÖM, LANDSHÖVDING, VÄSTRA GÖTALAND

Ett samhälle behöver bygga gemenskap inifrån

TEXT: CHRISTINA BYSTRÖM

Du svarade genast ”ja” på frågan om du ville inviga ”Den goda staden.” Varför?

- Jag tänkte att det var väl i linje med det uppdrag jag har som landshövding. Och att det är gott att som jag, ha goda samverkanspartners. Jag tänkte också att Svenska kyrkan i Västra Götalandsregionen är en viktig positiv aktör som tar egna viktiga initiativ, inte minst i det mångkulturella arbetet. Detta ligger väl i linje med det arbete som jag och i förlängning staten gör inom Urban Future och Mistra.

Foto: Clement McKay

Foto: Länsstyrelsen, Västra Götaland

Lars Bäckström, landshövding i Västra Götalands län öppnade/invigde konferensen i Domkyrkan i Göteborg.

Ett av lunchseminarierna ”En kvart om staden” hade rubriken ”Fattiga och Rika”. Hur blir staden god för alla?

- Att ställa frågan är en del av svaret: Är man inte en del av lösningen är man en del av problemet. I en bemärkelse handlar fattigdom som begrepp om ekonomisk ställning. Om hurvida jag har tillgång till ekonomiska resurser eller inte. Har jag det, har jag möjlighet att påverka min tillvaro. Har jag det inte, blir varje månad lång. Samhället mäter idag framgång i materiell standard, men trots materiell rikedom kan man vara fattig på till exempel kärlek, på relationer. I en bemärkelse kan därför ett mycket rikt liv vara fattigt. Jag ser positivt på de insatser som görs för ett rättvisare samhälle. Till exempel tycker jag att det i dag i partipolitiken finns en bred konsensus inom såväl opposition som regering, att staten ska stå för ett starkt välfärdssamhälle med utbildning, hälsovård och så vidare. Samtidigt behöver vårt samhälle det ideella engagemanget. Den oavlönade omtanken ger samhället kvalitet.

Var finns den goda staden i Göteborg?

- Där den goda handlingen utförs. I människors möten, i utbyte mellan människor. I till exempel Domkyrkan. För att här sker mänskliga möten. På Heden för att där vinner imamer i fotboll över kristna präster, som lovar att spela igen trots förlusten. Ett samhälle behöver bygga gemenskap inifrån. Ord och handling behöver vara ett. Vi stannar inte för ett barn på vägen bara för att en skylt säger åt oss det. Vi stannar för att det står ett barn där. Vi stannar för att vår moral säger oss att stanna. Lagen måste vi ta till ibland, men det är när den goda moralen bär, som goda regler människor emellan, skapas.

Göteborg byggdes en gång på öppenhet. Staden skapades för att styras i gemenskap mellan olika aktörer och nationaliteter. Utbyten har skapat vår stad, genom bland annat brittisk, holländsk och irländsk påverkan. Även vår tro är präglad av det. Kristendomen var här i Göteborg tidigt influerad och påverkad av stadens internationella kontakter.

Foto: Ida Orelma

1

**ÄR GUD
HEMMA?**

Pegasus och jag

AV OLIVIA BERGDAHL

*Det var kväll.
Jag skulle hem.
Jag åkte buss.
När bussen förvandlades till Pegasus,
som störtade mot stjärnorna i vild galopp,
vem var jag att säga stopp?*

*Men så stannade vi, långt därnere glittrade stadens ljus
jag såg att vi flög över ett
välbekant hus
och kände mig lite dum
när jag såg rätt in i mitt vardagsrum
för min vardagsvärld var inte mer än vykortstor
jag såg min far och min mor,
de skrattade, åt middag och drack vin
men var inte större än små
dockor av porslin.*

*Vi flög vidare
jag såg tonårsparken,
där jag har legat så många gånger på marken
med smaken av den första ölen i munnen
en känsla av att barndomen för alltid var försvunnen.
Jag såg hur det rörde sig därnere – det var lokaladeln,
mina tillsynes allsmäktiga gamla klasskamrater
nu raglade de runt som små tennsoldater på permission*

*Vi flög vidare, jag med huden täckt av rysningar och
hjärtat fyllt med sång
jag såg förortsvillorna och husen av betong
jag såg hur de studsade en boll framför en basketkorg
jag såg fyllona sitta på ett förortstorg
och jag såg hur människorna såg likadana ut som de i innerstan
mina fingrar i en silverman*

*När vi flög vidare genom natten
över land och över vatten
jag såg hela fosterlandet!
och jag kände hur jag övervann det
jag spände låren, spände knogarna
jag såg Stockholm i skenet från de norrländska skogarna
men jag såg inte var*

*Sverige blev till Finland blev till Ryssland – väst blev öst
och jag kände i mitt bröst att jag äntligen förstod;
På kartan är gränserna röda av blod,
men de är svåra att se från himmelen.*

*Så flög vi uppåt igen, uppåt igen
jag såg London, Bryssel, Paris
och de kändes obetydliga på något vis
hur mäktiga kan de egentligen vara
i förhållande till Victoriasjön och Sahara?*

*Vi flög vidare, vi lämnade planeten
och den är kolossal, jag vet, men,
därutifrån liknade den mest en badboll
och vad spelar det då för roll
alla våra vardagsproblem
alltifrån överfall till vintereksem*

*Jag kände mig så cynisk att jag ville skrika,
när Pegasus gnäggade: "i så fall är ju alla människor lika..."
innan jag hunnit förstå tog han plötsligt sats
och så stod jag ensam igen på min busshållsplats*

*Jag tyckte nog att jag hörde vingslag eka mellan gatorna,
men det var nog bara de smutssvartvita skatorna
det finns ju inga flygande hästar,
ändå viskade jag: Hejdå.*

*Och det var så jag lärde mig att alla människor är lika stora,
och framförallt lika små*

Foto: Clement McKay

Estradpoeten Olivia Bergdahl är född i Göteborg och blev svensk mästare i Poetry Slam 2007.

Foto: Clement McKay

Kerstin Alnebratt är genusforskare vid Göteborgs universitet och var tidigare kommunalråd i Göteborg med ansvar för integrationsfrågor.

EN KVART OM STADEN

Är Gud hemma?

AV KERSTIN ALNEBRATT

Konstig fråga, tänker jag, ska Gud sitta hemma och uggle? Ska inte Gud vara allestädes närvarande? Är Gud närvarande i staden? Är väl en bättre fråga. Låter vi Gud vara närvarande i staden? Är kanske ännu bättre.

I Brunnsparken

Jag går genom Brunnsparken. Jag gillar Brunnsparken. Broarna, spårvagnarna, allt folket. Gamla hus och nya – det är både fult och fint om vartannat. Jag går genom Brunnsparken. Och där sitter dom.

Inte en, inte två, utan utspridda överallt sitter dom. Tysta, tigande, med tomma blickar.

Jag kommer på mig själv med att undra om dom medvetet tömt sin blick. För att fullända bilden av lidandet. Av utsattheten. Som en del av iscensättningen av lidandet. Den äldre kvinnan med flöjten som hon håller med händer vilande i knät. Hon har rest långt, hon säger ingenting. Vad tänker hon? Kanske har hon stängt av, inte bara blick- en, utan själva människovarandet, för att orka sitta där hela dagen.

Jag vet att jag inte orkar se henne och de andra som uppenbarligen hör till samma grupp. Jag orkar inte att det ska vara så. Att vi låter det ske. En uppgivenhetens tanke.

Egentligen är det upprepning och välfärdsstatens tillkortakommande jag inte orkar möta. Jag är uppvuxen med Katarina Taikons böcker om Katitzi. Då, på 70-talet, fanns inga invandrare, åtminstone inte i det lilla samhället Ytterby utanför Kungälv där jag växte upp. Men Katitzi fanns där. I böckerna om henne fick vi lära oss om dem som inte passade in i Folkhemsbygget. Om hur dom som inte passade in i normen uteslöts från boende, från skolgång, från delaktighet.

Hur det som var annorlunda gjordes ännu mer annorlunda av ett riktigt samhälle och av rädsla för det främmande.

För en hel generation ungar blev Katitzi en guide till en annan värld. En värld av förtyck, diskriminering, utanförskap, men också en insikt i att människorna som levde i den världen var rätt lika oss andra. De vill gå i skolan, slippa frysa, flytta. Och så småningom fick de stanna, Katitzi fick läsa, hon började skriva, hon förändrade världen inte bara för zigenarna utan också för oss som läste henne.

Europas dåliga samvete

Trettio år senare sitter kvinnan med flöjten där, på ett annat ställe sitter en man på en pall och spelar dragspel. Jämte honom står en lite kille på 6-7 år. Han står där både när jag kommer och när jag går. En liten Katitzi 30 år senare, som om inget hänt.

Nu kallas dom romer och kommer från Rumänien. Dom finns här i Göteborg, i Italien, i resten av Europa. Inte välkomna någonstans. Europas dåliga samvete och Göteborgs? Om det nu är ett dåligt samvete? Kanske snarare en Svarte Petter. Ett folk utan land som ingen vill kännas vid. Göteborgs stad kan knappast lösa romernas problem. Men vem ska göra det? Och vad gör vi med barnen som föds här? Om vi upplåter vår fina välfärdsstat åt dessa människor kommer det att sprida sig. Då kommer dom hit allihop. Och det kan vi ju inte hantera.

Det förstår till och med jag. I Italien jagas dom mer brutalt. Vems är ansvaret? Ska vi blunda? Nej, Gud var inte hemma i Brunnsparken. I varje fall såg jag honom inte. Jag vänder bort blicken från kvinnan med flöjten och tänker att någon borde göra något.

Ett helt annat tillfälle

Det måste ha varit på sommarhalvåret för det var grönt och vackert. Det var fullt av lummiga löv på buskar och träd. Det var en söndagsmorgon utanför Carl Johans kyrka. Klockan var väl sådär halv nio, nio. Jag skulle in i kyrkan och sjunga upp inför en mässa. Tindrakören från Kungsladugårdskyrkan och Carl Johans Vokalensemble skulle sjunga ihop och vi behövde just sjunga ihop oss innan församlingen kom.

Jag stod utanför kyrkan en stund innan jag skulle gå in. Stod där och njöt av den vidunderliga utsikten. Jag såg ut över hamnen och älven som glittrade. Jag såg ut över staden och stadsdelen som jag gjort till min. På väg in i en kyrka som jag kände att jag hörde hemma i. Jag hade en upplevelse av att höra till – med Antonovskys ord hade jag en känsla av sammanhang.

Då hörde jag hur det prasslade till i buskarna strax intill mig. Ett ordentligt prasslande och tänkte att det väl var ett djur jag skrämt upp. Jag ryckte nog till lite själv och vände blicken från älven in mot allt det gröna. Det jag mötte var en mans ögon. Först blev jag rädd. På vippen att skrika, men skriket dog på mina läppar när jag insåg att jag väckt honom. Jag hade klampat rätt in i någons sovrum. Skamset vände jag mig om och gick. In till den kyrkliga värmen gick jag och stängde dörren tyst bakom mig.

Vad tänkte han därute? Kunde han somna om? Hade han valt detta nattläger för att också hann njöt av friden på stadens tak. Att kunna se ut över staden. Kände han sig hemma i Guds närhet där vid kyrkan? Eller var det helt enkelt ett bra buskage i brist på mer ordnat boende?

Om man stannar upp och tänker rätt på saken är det faktiskt obegripligt att det finns människor som måste sova ute i Göteborg 2009. Helt obegripligt är det.

Lika obegripligt som att vi blir tagna på sängen av stenkastande ungdomar. Jo, jag vet. Det är viktigt att markera att samhället inte tolererar kriminella handlingar och mest drabbar det alla dom i Backa och på andra ställen där samma sak händer som försöker leva alldeles vanliga liv där. För lika viktigt är det att komma ihåg att alla ungdomar i Backa och i andra områden inte kastar sten och sätter eld på bilar.

Men det är också viktigt att komma ihåg att dessa våldsverkare är barn av 90-talet. De är födda under nedskärningarnas tid. Jag kommer så väl ihåg vad vi sa på politiska möten i början på 90-talet när krisen och budgetunderskottet slog till med full kraft. Det blir dyrt att spara på barnen sa vi. I det långa loppet är det en dålig affär att göra barngrupperna större, att stänga fritidsgårdar, att spara in på köpt vård.

Foto Cecilia Lönn

Krisen i början på 90-talet grävde djupa hål i omsorgen om barnen. Otryggheten växte i takt med barngruppernas storlek. Att skylla dagens ungdomsvåld, gängbildningar och drogproblem på nedskärningarna då, är kanske att dra för stora växlar. Men när vuxenvärlden inte räcker till är det lätt hänt att tappa greppet om några.

Vi visste

Tidiga insatser är en god investering, det var vi nästan alla överens om, ändå var det just dom som rök. Vi sa att det skulle komma surt efter, att utanförskap, kriminalitet och konflikter skulle följa i dess spår. Vad var det jag sa, skulle sitta som en smäck, om inte jag också varit med och fattat dom där besluten. Skulden delar vi, men vi behöver inte bli förvånande över vad som händer nu, för det är precis det vi visste skulle hända.

Jag sa att jag hade en upplevelse av sammanhang där utanför kyrkan innan jag mötte mannens blick. När den israeliske forskaren Aaron Antonovsky undersökte vad det är som gör att människor blir och förblir friska och fungerande, även i en kaotisk tillvaro, sammanfattade han det genom begreppet KASAM – att ha en känsla av sammanhang. För det krävs en grundläggande upplevelse av tillvarons begriplighet – att det som sker i och utanför individen är förutsägbart, begripligt och strukturerat. Vidare menar han att människan också måste känna att de resurser dessa skeenden kräver finns tillgängliga vilket skapar hanterbarhet av tillvaron. Slutligen krävs också att livets utmaningar är värda att investera engagemang i, det krävs en meningsfullhet i tillvaron.

Antonovskys tankar är gamla, kanske till och med omoderna, vad vet jag. Men jag tänker ändå att ungdomarna som kastar sten verkar sakna känsla av sammanhang. Jag vet inte hur det är med Kvinnan med flöjten som tagit sig genom hela Europa till Brunnsparken, som sitter där med tömd blick och hoppas att någon skall – ja jag vet inte riktigt vad.

Och mannen i buskarna vid Carl Johans kyrka – vilka resurser har han tillgång till för att hantera det som sker?

Allt händer här hemma hos oss i Göteborg. Varför frågar vi om Gud är hemma? Det är vi som bor här, det är vårt ansvar är ordna staden så att vi kan känna oss hemma. Den stora frågan är vilka vi räknar till vi-et.

Själv är jag helt övertygad om att vi alla mår bättre, lever tryggare, utvecklas mer om skillnaderna är mindre. En stad med stora och ökande klyftor kommer förr eller senare att explodera. Folkhemmet känner inga styvbarn och heller inga kelgrisar, sa Per-Albin. När jag ser mig om i Göteborg ser jag både kelgrisarna och styvbarnen. Och jag gillar det inte.

Är Gud hemma? Kanske är det just det han är. Han sitter kanske där uppe i sin himmel och är just hemma. Problemet för honom är att ingen frågar om han vill komma ut och leka. Bjuder vi bara in Gud, eller solidariteten eller omsorgen om varandra eller hur man nu vill uttrycka det så skulle vi kunna uträtta underverk. Ibland känns det som det är det vi behöver.

En tro på att underverkens tid inte är förbi. Men jag tror också att vi måste begrunda Tage Erlanders ord i Jan Troells film *Sagolandet*. En film som handlar om Sverige, om hur vårt land blivit, om människorna som kommer i kläm, om vardagens små kamper som kan bli så stora mitt i allt det goda, lite likriktade, men välmenande.

Genom hela filmen intervjuas Tage Erlander. Bland björkarna på Bommersvik går han med den gudomligt vackra sjön Yngern glittrande i bakgrunden. Och han berättar om folkhemsbygget och hur bra det blivit. Varje tillstymmelse till kritik skjuts åtsidan. Tage är nöjd, så nöjd. Ända till slutet då intervjuaren verkar ha gett upp försöken att få den förre statsministern att släppa på förlåten och reflektera lite mer öppet om allt som blev på gott och på ont. Till slut frågar han: Men finns det då inget du ångrar?

Foto: Clement McKay

Och Tage stannar upp, som drabbad av uppgivenheten och lyssnar äntligen på frågan. Eftertänksamt stannar han, tänker till och svarar: Jo, en sak ångrar jag. Vi tappade en sak på vägen. Den där tanken att det är på dig det beror. Den tanken tappade vi på vägen. Det ångrar jag.

Gud är nog hemma, både här och där, men det är på dig det beror, och på mig, om underverkens och förändringens tid skall komma åter. Inget känns mer angeläget här och nu i den stad vi kallar vår. En stad där inte bara Gud ska vara hemma utan också alla – och då menar jag alla – som bor här skall kunna känna sig hemma.

Foto: Clement McKay

Christina Eriksson är kyrkoherde i Lundby församling på Hisingen i Göteborg.

Foto: Christina Byström

Är Gud hemma i staden?

AV CHRISTINA ERIKSSON, KH LUNDBY FÖRSAMLING

Ja, Gud väntar på spårvagnshållplatsen och bor i mitt kök!

Vi behöver ögon som ser och öron som hör. Vi har genom åren fått mycket hjälp att se Gud i naturens prakt och skönhet: ”när jag hör trastens glada sång ... för livet jag dig tackar” (Psalm 200:4). Men hur ser vi Guds under i den avancerade matematik som varje dag utförs i min församling? Eller i den avancerade teknologin som bättre och bättre kan skydda livet? Eller i den medicinska forskning som ökar livskvaliteten för så många? Allt detta sker i stadens mitt och är en del av Guds pågående skapelse.

Regelbundet kan vi i GP läsa hälsoannonser om att resa ut ur staden för att finna livet, hälsan och oss själva. Staden utmålas som en dålig plats för människan. Vi behöver byta perspektiv och öva oss i att se Gud här i gatans trängsel, mitt i vimlet.

En gång var staden det säkra området innanför en ringmur. Så också här i Göteborg. Därutånför rådde laglösheten. Idag är staden en stor ”infrastruktur”, ett stort nät av sociala och kulturella relationer. En gång var staden hoppet om ett bättre liv. Idag skildras ofta staden med alla sina problem, allt våld och missbruk. Just nu bor hälften av jordens befolkning i städer. 2025 har den siffran ökat till 60%, enligt FN. Staden som hem, ett gott hem. Staden som hembygd. Är det möjligt?

Det finns många utmaningar i staden. Allt blir mer koncentrerat, rike-
dom – fattigdom, lönearbete – utan lönearbete, knark – kultur. Kris-
tendomen växte fram i städerna: Jerusalem, Antiokia, Rom, Aten,
Efesos, Kolosser. Kristendomen var från början både lokal och global
och fanns snabbt i hela medelhavsområdet. Kristna ”hushåll” bands
samman genom tron och sin kallelse i världen.

Men från storstädernas brus i antiken har något hänt som gör att mycket kristendom fått en agrar prägel. Precis som om vi har en motvilja mot att se kristen tro som en urban företeelse. Jag tänker att Guds uppenbarelse i staden är en uppgift att identifiera. På vilket sätt kan den mänskliga staden spegla Guds rike? ”De skall gå till den heliga staden” har vi just sjungit i våra kyrkor (Psalm 172). Djupt rotad i vårt land är också bilden av staden som himmelen – ”Jag har hört om en stad...” – från Uppenbarelsesbokens slutkapitel. Den goda staden – det goda livet! Våra ord beskriver verkligheten men skapar också verkligheten.

Jesus förkunnade hela tiden Guds rike, i ord och handling. Himmelriket är nära, omvänd er och tro evangelium! Vi är kallade att göra det samma. Genom närvaro i stadens alla hörn, genom att identifiera och synliggöra makter som förstör, genom att oupphörligt lyfta fram det goda. Genom att dela vardagen i stadens mitt. Genom att höja rösten när staden inte längre är god för alla. För vem har rätt att kalla staden sitt hem? Vem har rätt till stadens rum? I en kristen analys handlar det om att öva upp seendet för Guds pågående skaparverk. Att se människan och att dela livet.

Skapa mening och sammanhang

Den kristna kyrkan har, och har genom tiderna haft en förmåga att inkludera också det svaga och marginaliserade. Har och har haft en förmåga att vara närvarande på alla nivåer i samhällslivet. Kyrkan har och har haft en förmåga att skapa mening och sammanhang. Både i det lilla och i det stora, den världsvida kyrkan.

Kyrkans förståelse av sig själv är och har alltid varit att bygga Guds rike. Idag talar vi gärna om *empowerment* och social mobilisering. Nya ord för samma kallelse, ett pågående skaparverk för Gudsrikets skull. I Bibeln finns erfarenheter av ockupation, flykt, förvisning, repatriering, krig och fred. Berättelsen rymmer slaveri men också befrielse och frihet. Berättelsen är ett folk på vandring, här på jorden men på väg mot himmelen. Tältet blir bilden att aldrig bli för bofast utan

ständigt vara beredd att bryta upp och dra vidare. Jerusalem är både jordisk och himmelsk. Den första kristna tiden, finns där ett mönster för oss? Hur kan vi vara kyrka idag? Kallelsen är densamma, att i ord och handling förkunna Guds rike. Att förkunna ett glädjebud för de fattiga, befrielse för de fångna, syn för de blinda, att ge de förtryckta frihet och ett nådens år. Idag vet vi att det som är bra för ”de fattiga” är bra för alla. När de mest utsatta får det bättre så gynnar det alla.

Kyrkan är kallad att vara närvarande i områden som på många sätt är marginaliserade eller uträknade. Dessutom är vi en av få pålitliga aktörer som kan vara kvar där. Detta djupast sett utifrån Jesu exempel och förebild. Genom historien har Kyrkan visat på en stor förmåga till ”anpassning” i olika miljöer och tider. Det är så det måste vara. Att svara upp mot kallelsen kräver olika saker av oss. Ser olika ut och behöver organiseras på olika sätt. Vi behöver hjälpa varandra att identifiera de makter som idag bryter ner mänskligt liv. Vi behöver hjälpa varandra att se Guds pågående skaparverk för befrielse och värdigt liv. Ibland finns ledtrådar till och med i en statlig utredning, *Delade städer: SOU 1997:118*.

”Framtiden bor hos oss” är namnet på vårt nätverk. Ett evangelium i sig. Vi har sett något. Vi har både luktat och smakat hur livet i Sverige ser ut för många idag. Vi har sett mycket, ibland för mycket, av sargat liv. Men vi har också sett människor resa sig ur vanmakt till nytt liv. Vi har sett liv som spirar och gror på de mörkaste bakgator. Hela staden skall leva! Människor kommer att fortsätta att bo i städer. Fler och fler blir vi. Kyrkans plats mitt i byn är ett fundament för att värna livet. Ibland manifesterad i en stor byggnad men ofta levande i små celler under enkla förhållanden. Vi ser många behov och många möjligheter. Den yttre situationen förändras allt snabbare. Kanske är det bra om inte våra tältpinnar sitter för djupt i marken. Vi kan behöva bryta upp och tänka om många gånger än

*Jesus från Nasaret går här fram än som i gången tid,
löser ur vanmakt, ur syn och skam, ger oss sin kraft och
frid: himmelriket är nära.*

(Sv.Ps 39;1)

Foto: Jonas Ideström

Genom att studera Svenska kyrkan i Flemingsberg har Jonas Ideström kartlagt och analyserat de grundläggande strukturerna som formar den lokala kyrkan.

Jonas Ideström,
präst och teol.dr.
i kyrkovetenskap.

Foto: Vallentuna församling

Kyrkan som social kropp

– en studie av Svenska kyrkans identitet i Flemingsberg

AV JONAS IDESTRÖM

Idag sker många genomgripande samhällsförändringar som, inte minst, rör religionens plats och roll i det svenska samhället. Det tvingar Svenska kyrkan att ställa grundläggande frågor om sin identitet. Vad och vilka är den lokala kyrkan? Vilket är Svenska kyrkans ansvar i förhållande till andra sociala aktörer? Vare sig man sörjer eller gläds åt de förändringar som påverkar Svenska kyrkan, tvingas kyrkan hantera det faktum att man är en social kropp bland andra. Hur ser då den sociala kropp ut som är Svenska kyrkan? I församlingar som finns i storstädernas förorter tar sig förändringarna tydligast uttryck. Där ställs grundläggande frågor om Svenska kyrkans identitet och uppdrag på sin spets. För mig var det därför naturligt att vända mig till en sådan församling – Flemingsberg - när jag ville studera och fördjupa mig i frågor om Svenska kyrkans identitet på lokal nivå.

I min doktorsavhandling *Lokal kyrklig identitet - en studie av implicit ecklesiologi med exemplet Svenska kyrkan i Flemingsberg* (2009) har jag utvecklat teoretiska redskap för att teologiskt studera den lokala kyrkan som social kropp. Jag ska här redogöra för några av dessa redskap och dela med mig av några av de iakttagelser jag gjorde när jag studerade Svenska kyrkan i Flemingsberg.

Kyrkans identitet - en identitet *in via*

När man studerar en kyrkas identitet gör man det alltid utifrån vissa föreställningar om vad kyrkan är och bör vara. I min studie har jag formulerat en förståelse av kyrkans identitet som en identitet *in via* – en identitet på väg.

Mot bakgrund av den nytestamentliga beskrivningen av kyrkan som Kristi kropp förstår jag kyrkan som en social kropp. Det är en kropp

i rörelse – *in via*. Kyrkan är på väg från uppenbarelsen i Jesus från Nasaret - på väg mot den yttersta tiden och Kristi återkomst. Så länge som kyrkan befinner sig i denna mitt-emellan-tid är det inte möjligt att skilja andligt från materiellt eller gudomligt från mänskligt i de strukturer som formar den sociala kroppen. Strukturerna är på en och samma gång givna i Kristushändelsen och historiskt och socialt formade. Men kyrkans identitet formas inte bara av en rörelse genom tiden utan också av vad kyrkan strävar mot – identiteten har en etisk och moralisk dimension – och dess förhållande till omgivningen. Vill man studera den lokala kyrkan som social kropp och dess identitet handlar det därför om få en bild av dess form och omfång, hur den förhåller sig till omgivningen och vad den strävar mot.

Identitetsstrukturer och självbeskrivningar

I dialog med denna teologiska förståelse av kyrkans identitet har jag utarbetat teoretiska begrepp och redskap som gjort det möjligt att studera kyrkan som en social kropp och aktör. Två viktiga begrepp har jag hämtat från organisationsforskningen: identitetsstrukturer och självbeskrivningar. Utgångspunkten är att det i en organisation alltid fattas beslut som knyter an till tidigare fattade beslut. Besluten, stora som små, formar över tid strukturer som är unika för varje organisation. Strukturerna påverkar sedan i sin tur de beslut som fattas. Vissa strukturer har större inflytande än andra och det är dessa strukturer som benämns identitetsstrukturer – det vill säga strukturer som på ett avgörande sätt formar den sociala kroppen. En viktig del i min studie har varit att ta reda på vilka dessa strukturer är och hur de tar sig uttryck i den lokala kyrkan i Flemingsberg.

I kommunikationen i en organisation används alltid olika former av självbeskrivningar. Det är ord, begrepp eller bilder som används för att beskriva organisationen, det vill säga den lokala kyrkan, som en helhet. De finns i både skrivet material och i muntlig kommunikation. Det kan vara ord som vi, församlingen och kyrkan. Genom att kartlägga och analysera självbeskrivningar i en lokal kyrka får man en första överblick över hur den beskriver sig själv och därmed kroppens

form och omfång. Utifrån självbeskrivningarna är det också möjligt att börja ringa in identitetsstrukturerna.

Under ett år, med början i mars 2005, genomförde jag en fältstudie i Svenska kyrkan i Flemingsberg. Genom deltagande och närvarande observationer, intervjuer och insamling av skrivet material skapade jag ett källmaterial som jag analyserade.

Den sociala kroppen i Flemingsberg

Analysen visar att *vi*, (Flemingsbergs) *församling*, (Svenska) *kyrkan* och *här* är de självbeskrivningar som oftast används. Bilden av den sociala kropp som framträder i självbeskrivningarna är inte homogen. Där finns en spännvidd från en snävt avgränsad social kropp, som är synonym med den anställda personalen, till en kropp som i praktiken rymmer alla som bor och vistas inom den geografiska församlingens område. De flesta självbeskrivningarna ger dock bilden av en relativt snävt avgränsad social kropp. Den rymmer fler än de anställda och förtroendevalda men rymmer inte alls alla de som formellt tillhör Svenska kyrkan inom den geografiska församlingens gränser.

Analysen av självbeskrivningarna gav mig en överblick av den lokala kyrkan. Den kunde jag komplettera med iakttagelser från mina deltagande och närvarande observationer och på så sätt urskilja tre identitetsstrukturer som formar den lokala kyrkans identitet: en hade skapats kring den anställda personalen, en annan kring gudstjänsterna som den lokala kyrkan firar och en tredje i förhållande till den geografiska församlingsavgränsningen.

För att få en bild av hur de tre identitetsstrukturerna tog sig konkreta uttryck analyserade jag några viktiga praktiker. En praktik är en återkommande kollektiva handling, som utförs av den lokala kyrkan. De värderingar och moraliska antaganden som ligger till grund för vad en kyrka strävar mot finns alltid i sociala sammanhang och genom att analysera praktiker kan de synliggöras. Jag valde att studera medarbetarsamlingar för anställd personal, huvudgudstjänsten och verksamheter

som utfördes i samverkan med andra aktörer. Genom att analysera dem fick jag en bild av vad det var för slags kyrka man strävar mot att vara. När praktiker utförs i fysiska rum och på platser uppstår också vad som kan beskrivas som identitetsutrymmen – sociala utrymmen där kollektiva identiteter formas och kommer till uttryck. När jag analyserade dessa utrymmen kunde jag dra slutsatser om hur den lokala kyrkan framträder som social kropp.

I den lokala kyrkans huvudgudstjänst framträder t. ex. en social kropp som å ena sidan är tydligt avskild och avgränsad - den utgörs av de människor som vid ett givet tillfälle samlas till gudstjänst och som gemensamt vänder sig till Gud. Å andra sidan är det en kropp som är integrerad med omgivningen och som inlemmar enskilda människor oavsett om de är medlemmar i Svenska kyrkan eller inte - en social kropp utan fasta och tydliga gränser.

Det är en social kropp som är tydligt rotad i Flemingsberg i allmänhet och området Grantorp i synnerhet, vilket inte minst kommer till uttryck i kyrkobyggnadens placering och utformning. Samtidigt är den en del av en vidare social kropp genom den liturgi som är gemensam för Svenska kyrkan och eftersom flera av dem som firar gudstjänst tillhör andra kyrkor än Svenska kyrkan är den också ekumenisk.

Denna bild av den sociala kroppen ska också ses i relation till bilder av hur den framträder i andra sammanhang. En analys av den lokala kyrkans verksamheter som utförs i samverkan med andra aktörer och institutioner i Flemingsberg visar på en social kropp som är så integrerad med dessa aktörer att det är svårt att dra några tydliga gränser för den. Samtidigt framträder också bilden av en tydligt avgränsad kropp som i huvudsak består av anställd personal som ansvarar för verksamheten och som gör det möjligt för andra att inlemmas i kroppen.

Analysen av verksamheterna visar att den lokala kyrkan strävar efter att vara en öppen kyrka som uppfattas som relevant genom att vara kompetent. Samtidigt strävar man efter att vara en kyrka som står på

den enskilda människans sida och kan agera kritiskt i förhållande till de aktörer man samverkar med. Bilden som framträder i källmaterialet är att den lokala kyrkan inte uppfattar att man behöver kompromissa med sin identitet som kyrka i samverkan – snarare tvärtom. Det är genom denna samverkan som man kan vara den kyrka man vill vara.

Kyrkan och Flemingsberg

Det finns också intressanta iakttagelser att göra som rör den lokala kyrkans förhållande till Flemingsberg. Så här säger en av de anställda i en gruppintervju:

”Träffar jag människor ute i landet så vet man inte vad Flemingsberg är för ställe. Och då pratar jag oftast om, för att sätta ett perspektiv, att det är många nya svenskar som bor här och att vi har en förhållandevis låg tillhörighet. Att vi ligger på 50 % -strecket. Och sen, är det människor som känner till vad Flemingsberg är för någonting då blir det ju oftast de här frågorna som människor har lite fördomsfullt, är det farligt här och så eller att... Och då blir det för mig att beskriva det positiva i församlingen att det är en potential och att vi jobbar väldigt mycket utåtriktat i vår församling, och det tycker jag också är viktigt att framhäva att det är lite granna vårt sätt att verka.”

I den anställdes resonemang är det tydligt hur beskrivningar av det geografiska området Flemingsberg flyter samman med beskrivningar av den lokala kyrkan. Det går inte att avgöra om man med ord som församling, Flemingsberg eller här syftar på den lokala kyrkan eller området Flemingsberg.

Det nära sambandet mellan den lokala kyrkan och området Flemingsberg innebär att kyrkans identitet är präglad av området och föreställningar som formar en slags Flemingsbergsidentitet. När jag genomförde studien hade det under en längre tid pågått ett arbete med att försöka utveckla Flemingsberg till en region för tillväxt och utveckling.

Arbetet hade inledningsvis präglats av samverkan mellan flera aktörer i området som kommuner, företag och andra organisationer – däribland Svenska kyrkan. Arbetet resulterade bland annat i ett utvecklingsprogram som landstinget och några av kommunerna i närområdet antog.

För att få en bild av hur föreställningar om Flemingsberg hos kommun och landsting också påverkade den lokala kyrkans identitet studerade jag utvecklingsprogrammet och den lokala kyrkans föreställningar om Flemingsberg. Analysen visade på stora likheter.

Både den lokala kyrkan och aktörerna bakom utvecklingsprogrammet såg det som en viktig uppgift att motverka en vitt spridd negativ bild av Flemingsberg och man uttryckte ambitioner att göra något åt de fysiska och sociala separationer som präglar området.

I utvecklingsprogrammet förklarades de negativa associationerna kring namnet Flemingsberg med att området Grantorp förknippas med miljonprogrammet ”i dess mest negativa bemärkelse”.

Både den lokala kyrkan och aktörerna bakom utvecklingsprogrammet lyfter fram mångfalden i Flemingsberg som något positivt – även om det också finns tydliga skillnader i hur man beskriver och förstår denna mångfald. Den lokala kyrkans beskrivningar är tydligt präglade av de rika kontakter man har med människor i området Grantorp. I utvecklingsprogrammet skriver man att:

”Det är spännande med mångfalden, och den behöver förstärkas. Det finns något centralt i fenomen som ung, förort, nytänkande, innovation, entreprenörskap, mångkulturellt, framtid, investering, företagande, kapital.”

Citatet speglar hur utvecklingsprogrammets föreställningar om Flemingsberg och dess framtid utgår från ett marknadsekonomiskt perspektiv. Enligt utvecklingsprogrammet innebär den globaliserade

marknadsekonomin en ökad konkurrens mellan olika lokala miljöer och därmed ett ökat behov av att utveckla innovativa områden och system.

I materialet konstaterar man att utvecklingen av Flemingsberg måste ses mot bakgrund av de krav som globaliseringen av ekonomin ställer på regionen. Globaliseringen beskrivs både som en faktor som nödvändiggör en utveckling av Flemingsberg som en regionalkärna och som en faktor som möjliggör en utveckling av ett Flemingsberg som är en del i ett globalt nätverk.

”Platsmarknadsföring” beskrivs därför som ett viktigt led i att förändra Flemingsberg i positiv riktning och man skriver att ”platsmarknadsföring till stor del [är] ett paketeringsarbete. Alla ska kunna berätta samma historia genom att utgå från samma plattform”.

Kulturgeografen Doreen Massey, som granskat hur liknande föreställningar kommer till uttryck i bland annat London, menar att de bygger på en myt om den *nya ekonomin* som *panacea* – den slutgiltiga lösningen på alla problem och motsättningar - som i sin tur förutsätter ett enhetligt perspektiv utan rum för verklig mångfald.

Alla berättelser och sociala sammanhang ska inordnas under den historia som berättas av de aktörer som har makten att driva utvecklingsarbetet – i det här fallet kommuner och landsting.

I min studie kan jag se hur den lokala kyrkan påverkas av dessa föreställningar samtidigt som man också är en social kropp som skapar utrymmen och sammanhang för att hålla alternativa berättelser vid liv.

Den lokala kyrkan bidrar därmed till att förkroppsliga vad som skulle kunna beskrivas som en kostsam mångfald i förhållande till de föreställningar om mångfald som kommer till uttryck i utvecklingsprogrammet och som snarare kan beskrivas som en billig mångfald.

Slutsatser

Sammantaget framträder en komplex bild av den sociala kroppen och dess identitet. Vilken är då den ecklesiologi som implicit kommer till uttryck i bilden av den lokala kyrkan? Vad är det för förståelse av kyrkans roll och uppdrag som framträder? Vilken roll spelar kyrkan i förhållandet mellan det som skedde i Jesus från Nasaret för 2000 år sedan och Guds närvaro i världen idag?

Kortfattat framträder genom analysen en förståelse av Guds uppenbarelse i Jesus från Nasaret som innebär att Gud i Kristus har skapat ett grundläggande mönster för etablerandet av goda relationer som frälser människor till gemenskap med varandra och med Gud. Guds uppenbarelse i Kristus kan dock inte, enligt denna förståelse, reduceras till det som skedde i Jesus från Nasaret i Palestina under de få år som han verkade där.

Kristus är närvarande i världen, genom alla tider, där inkarnationens grundläggande relationsmönster frälser människor till gemenskap med varandra och med Gud. Kyrkan möjliggör, både genom vad den är och vad den gör, just denna gemenskap, bland annat genom gudstjänstens liturgi.

Inkarnationen kan då inte förstås skild från konkreta sociala och historiska sammanhang. Det betyder i sin tur att kyrkan genom att på ett särskilt sätt realisera uppenbarelsens grundmönster i Flemingsberg också bidrar till att göra Kristus närvarande. Men samtidigt finns också sådant i bilden som antyder att kyrkan endast synliggör Kristus, som redan är närvarande i Flemingsberg – oberoende av kyrkan.

Sammanfattningsvis framträder en ecklesiologi enligt vilken kyrkan, genom sina verksamheter i samverkan med andra aktörer, sina gudstjänster, sin personal och sina byggnader å ena sidan fungerar som ett instrument för Guds närvaro i världen genom Kristus och å andra sidan synliggör en redan närvarande Kristus.

Studien har visat att det är ett komplext samspel mellan den lokala kyrkan och de aktörer som har stort inflytande över Flemingsberg och

de föreställningar som formar dess framtid. Här ser jag en viktig utmaning för Svenska kyrkans församlingar, inte bara i Flemingsberg, att hitta en konstruktiv balans mellan samverkan och självständighet i förhållande till det lokala sammanhanget. I tider då städer och regioner allt mer blir produkter som ska skapas och marknadsföras, har kyrkan en viktig uppgift att skapa rum för verklig och kostsam mångfald.

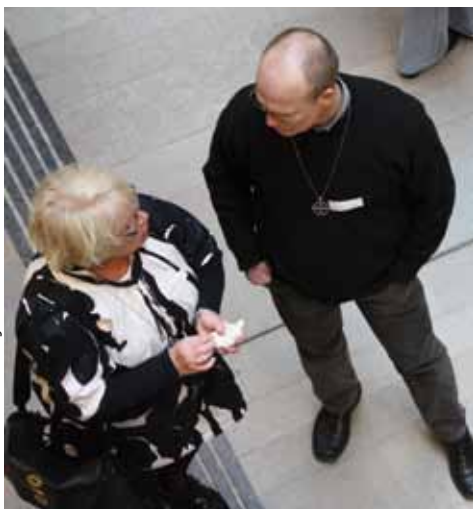
Min studie visar på möjliga vägar för kyrkan att teologiskt reflektera över hur man konkret framträder som kyrka och församling i det lokala sammanhanget. Det är en viktig uppgift eftersom ingen kyrklig organisation är neutral i förhållande till kyrkans uppdrag att förkunna och sprida evangeliet. Det spelar roll hur kyrkan framträder som social kropp.

Christopher Baker är teolog och forskare i storstadsteologi från Manchester i Storbritannien. Han har bland annat skrivit böckerna "Building Utopia" och "The hybrid church in the city".

Foto: Kristin Lidell

Foto: Clement McKay

EN KVART OM STADEN

What if God was one of us...?

AV CHRISTOPHER R BAKER

ÖVERSÄTTNING: JONAS EEK

Är Gud hemma i staden, eller hemlös och desorienterad? I mig väcker den frågan en känsla som jag förknippar med Joan Osborns sång från 1995 *What if God was one of us...*? Låt oss slå fast att Osborns sång i första hand är en skön poplåt med en fantastisk refräng utan några djupare filosofiska eller teologiska anspråk. Men jag tror likafullt att den sången ur åtminstone tre hänseenden kan uppmuntra oss att reflektera något kring relationen mellan religion, spiritualitet, staden och samtiden.

Lakonisk men beklagande?

Det första gäller skivans ljud, i synnerhet Joan Osbornes sätt att framföra sin text. Hon sjunger orden, speciellt i refrängen, på ett tuggummiliknande vis, lakoniskt fåordigt (*a kind of bubblegum laconic feel*), som gränsar till total uttryckslöshet. Är hon ironisk eller sarkastisk vid tanken på Gud och Guds godhet? Samtidigt anar man en sårbarhet, en längtan, en önskan. Det är skickligt att på en gång – i stereo – kombinera ironi med sårbarhet, nästan som om hon ville säga: "Jag tror inte längre på något som vi kan kalla för Gud som kan ha en direkt relation till oss". Och samtidigt: "Jag saknar verkligen tanken att en sådan tro längre skulle vara möjlig".

För mig fångar sången den postmoderna och postsekulära ledan till perfektion – den tvetydiga platsen där vi på nytt upptäcker vårt behov av att söka mening och mål i livet samtidigt som vi fruktar att vi varken har ett språk för eller ens det känslomässiga engagemang som krävs för det sökandet.

Faktum är att sången, i en av sina många geniala konstgrepp, ställer

frågan huruvida vi som postsekulära människor fortfarande är beredda att tro på Gud om det också innebär att vi måste ta oss an den institutionaliserade religionens alla attiraljer. Vill vi verkligen se och lära känna Gud, undrar sången, om det innebär att vi också ”måste tro på himlen och på Jesus och helgonen och profeterna”? Det verkar som om världen söker efter Gud – den vill få tag på en upplevelse av Gud, men har varken tid eller lust att lära sig den grammatik som krävs för att förstå Guds komplexitet och tvetydighet – det mörka *och* det ljusa, närvaron *och* frånvaron, kärleken *och* domen.

Sången *What if God was one of us...*? fångar alltså med en irriterande precision kyrkans missionskontext i den postsekulära staden – återuppväckandet av en djup längtan efter Gud men med helt nya villkor. De gamla vinsäckarna stramar ordentligt i sömmarna för att möta dessa utmaningar.

If God had a face...

Sången ställer ytterligare två intressanta frågor. För det första – om Gud hade ett ansikte hur skulle det se ut? Denna stora fråga är inramad i sångens glimtar från vanliga människors vardagsbestyr – att mitt i stadens anonymitet och kyla försöka hinna med pendeltåg och bussar samtidigt som man är upptagen i sina tankar och sitt liv och längtar efter hemmets tröst och värme: Var står Gud att finna? Finns Gud där i katedralens konventionellt heliga rum, frågar sången underförstått, eller i främlingens ansikte som kanske längtar efter kontakt och igenkännande.

För visst är det stort att få ett leende eller en nickning från en främling, eller att utbyta ett kort ord. Då känner vi att vi är delar av stadens större sammanhang. Då känns det som om våra liv har mening och mål bortom vår egen subjektivitet. För till syende och sist, som vi så ofta påtalar, en stad utan känslan av offentliga rum är en misslyckad stad.

Precis som en stad som är besatt av främlingsrädsla med privata, säkra och övervakade platser är misslyckad, eftersom den urholkar känslan för det gemensamma bästa.

Men inte bara det, hur ofta uppmanas vi inte inom judekristen tradition att ta oss an främlingen? När vi erbjuder gästfrihetens handlingar och rum till dem vi inte känner då löper vi stor risk att möta Gud i den Andre. Tänk på Abraham i Mamres lund (1 Mosebok 18) som erbjöd de tre främlingarna vatten att tvätta sina fötter och bjöd dem in i tältets skugga i hettan mitt på dagen. Hans hustru Sara bakade tre limpor bröd och erbjöd främlingarna mjölk och kött från en spädkalv.

Gästande änglar...

En av gästerna talade om för Abraham och Sara att de skulle få en son trots sin höga ålder, vilket naturligtvis väckte Saras lika välkända som skeptiska leende. Vilka budskap om nytt liv kan främlingar ge oss om vi erbjuder dem rum i vår stad? Att visa främlingen omsorg, att besöka den fängslade, att klä den nakne – det är hjärtpunkten i judisk såväl som i kristen religiös etik. För när vi gör allt detta, ”då gör ni det för och mot mig”, säger Herren. Därför är kommunikation, gästfrihet, till och med kärlek sådant som gör staden god – som gör staden mänsklig. Möter vi Gud i främlingens ansikte – och i så fall – hur reagerar vi?

Tänk om Gud var en av oss

En andra djup tankelek i den här sången är att den vågar föreslå att vi kan finna Gud, inte bara i de ofta flyktiga och slumpmässiga mötena i staden, utan i själva verket genom att Gud kommer till staden just för att komma i kontakt med oss. Vad är det med staden som lockar Gud att genom den försöka komma i kontakt med sin skapelse?

Jag antar att det är för att i staden finns allt slags liv – den postmoderna och postkoloniala staden är i högsta grad kosmopolitisk, det vill säga hela universum (kosmos) finns samlat på ett enda ställe, i en enda stad (polis). Staden erbjuder det bästa som mänskligheten kan längta efter – kultur, skönhet, förnyelse och kreativitet och oräkneliga dagliga utbyten av kärlek och gästfrihet. Samtidigt representerar staden det värsta som mänskligheten är i stånd till, i sin benägenhet att förnedra skapelsen och utnyttja andra för egen vinnings skull, ekonomiskt eller känslomässigt.

Osbornes sång avslutas med en gripande bild av Gud, sittande ensam, tillbaka i himlen igen efter sitt besök i staden. Lämnade Gud staden för att han ytterst var ovälkommen där och avvisad av dem han kom för att rädda? Raden ... *if God was one of us* är en naturlig inbjudan att återigen reflektera över inkarnationen och Jesus förvisning från staden till soptippen utanför stadsmurarna. Eller var det för Gud som det är för så många invandrare som också har attraherats av stadens klara ljus, att han till slut lämnade staden för att alla dess löften om samhörighet och ett nytt liv helt enkelt aldrig förverkligades? Staden kan vara en ihålig och tom upplevelse som lämnar Gud och oss själva underligt otillfredsställda.

För att sammanfatta

I Bibels tradition är staden alltid en tvetydig symbol och kanske är den postsekulära staden det också för oss idag. Å ena sidan finns Babylon som representerar en vällustig stad där mänskligt högmod och makt försöker ta över Guds allmakt och suveränitet.

I Augustinus typologi kännetecknas denna stad av *amor sui* – ett samhälle baserat på kärleken till sig själv. Å andra sidan finns visionen om det nya Jerusalem – Bibeln börjar i en trädgård och slutar i en stad – där det förutsägs att den urbana livsformen är det som slutligen kommer att befria mänskligheten: en plats präglad av fred, harmoni och extraordinär skönhet. En plats med skyddande murar men inga utestängande grindar. En plats där du är fri att komma och gå som du vill och där hela mänskligheten möts för att fira sin gemensamma identitet som Guds barn.

En plats där kultur, arkitektur och den sociala ledningen blir till en lovsång och en tacksägelse. Värt att notera är dock att det nya Jerusalem, Guds stad, inte har något tempel och ingen katedral i sin stadskärna. Där finns inga särskilda heliga platser som är avskilda från den profana världen.

Den tydliga konsekvensen av idén om en stad utan tempel är att Gud står att finna överallt där nåd och rätt går hand i hand, och på varje fysisk plats eftersom dessa, med Philip Sheldrakes ord, ”uppenba-

rar Guds närvaro”. Självklart är det fortfarande viktigt med avskilda heliga platser, såsom katedraler som med sina stigande gotiska valv och klerestorier (=fönstervåningar i kyrkans mittskepp – översättarens anmärkning) flödande av ljus anger platsen för vår rätta ställning inom Guds frälsningsverk: vi är dödliga, vi är tillfälliga varelser.

Men dessa heliga platser är också idealiserade platser. Om Gud (såsom visionen om det nya Jerusalem föreslår) inte längre finns i templet eller katedralen – om Gud istället strövar runt på stadens gator (som Osbornes sång beskriver) och försöker komma i kontakt med oss och utmana oss – då måste vi söka efter det heliga utanför tempelmurarna i stadens materiella och rörliga värld.

Var finns de nya heliga utrymmena?

Var finns då de platser där vi kan möta Gud? Sheldrake menar att dessa platser är allmänna platser som går bortom materialistisk konsumism och som förkroppsligar visionen om människolivets yttersta värde, platser som befriar oss från rädsla och främlingskap för att istället ge oss mod till allmänna samlingar och gemensamma upplevelser.

Vi söker också efter och skapar platser som inspirerar till känslor av vördnad och respekt, men platser som är respektfulla i ordets verkliga betydelse och inte bara som uttryck för makt och ego. Vi behöver också skapa platser som har en moralisk dimension – platser som återspeglar motiv och syfte.

I den postsekulära staden – staden med det Tredje Rummet (the Third Space) och det Suddiga Mötet (the Blurred Encounter) – är utmaningen (och den är svår!) att lokalisera var dessa nya uttryck och rum för det heliga skapas. Men jag tror att denna utmaning är konstruktiv, för Guds Ande är fortfarande aktiv i världen och kallar kyrkan på en resa ut från helgedomens trygghet och isolering till att ta upp kampen med, forma och återlösa det gemensamma livet i staden.

Är Gud hemma i staden, eller hemlös och desorienterad? Gud är varken hemlös och desorienterad för Gud har redan lämnat helgedomen och är ute i staden.

Kanske är det mer riktigt att föreslå att det är vi som är desorienterade, i det att den Gudomliga närvaron är förlorad för oss. Kanske Guds närvaro är svårare att urskilja eftersom stadsmiljön, som vi lever i, förändras så snabbt. Vi behöver inte ett nytt evangelium, men vi behöver nya analysredskap, nya ord, nya kulturella och institutionella former för att kommunicera evangeliet. Återigen söker människor återkoppla till en känsla av Gud – men den gamla enhetskyrkan (*one size fits all*) kan inte längre rymma den kreativa energi som krävs för att koppla en flytande och rörlig urban kultur samman med en Gud som är på resa före oss och som bryter upp för nya mål just i det ögonblick då vi anländer till terminalen.

Foto: Clement McKay

2

**FATTIGA
OCH
RIKA**

Att definiera

AV OLIVIA BERGDAHL

*Att definiera
ett mjukt frasande
av nakna händer
över naken hud
under nakna lakan*

*Natten dör och morgonen tappar andan
jag trampar gatornas kullerstenar
som legat på samma plats i minst tvåhundra år
och visst minns jag
rasande tvillingtorn
rasande folkmassor –
jag var väl inte större än ett barn
med tuperat hår,
alltför stora byxor
alltför många sjalar
megafonrösten fylld av en tro
på att världen löser upp sina egna gränser om
vi håller varandra i handen*

*Jag vill fortfarande kunna skrika
lika självklart som en fjortonåring
ge mig lite peace, love och förståing!*

*För visst minns jag
min allra första älskares terroriststämplade efternamn*

*en blåögt svartögd casanova
jag var bara femton år
och han,
var bara femton år*

*Att definiera
blodet som en evig påminnelse
och jag ritar pyramider
när någon skriker att Afrika har alla pengarna
fast på franska, för det låter roligare
l'Afrique a le fric
l'Afrique a le fric!
och tittar på mig som om jag skulle förstå*

*Men maktstrukturer är det enda
jag har kunnat hitta mig själv i
för visst minns jag,
stockholmares stela ansiktsuttryck
en varm julimorgon på väg till jobbet
Londons blodomlopp rasande inifrån
och att det är vårt fel
är det enda jag kan hålla fast vid mitt femtonåriga jag
kysser flyktigbarn och mellanting*

*Och pyramider är pyramider
även om spetsen riktas nedåt*

*Att definiera
brott och straff till Edith Piaf
piff paff puff
samma gamla bluff till slut
ska vi brinna skall vi brinnas ut
i undantagstillstånd
jag ser ju knappast nån kvinnlig
James Bond i spegeln...*

*Bara ett mjukt frasande
kullerstenarna
på samma plats i tvåhundra år
min lilla hemstads blodomlopp
som en evig påminnelse
om att vi varken är ensamma
eller först*

*Att födas lyckligt ovetande
och bli olyckligt vetande
när kropparna brister
pojkflickorna blev medvetna feminister
med blodet
som en evig påminnelse*

*Om att bara förlorarna
kan definieras*

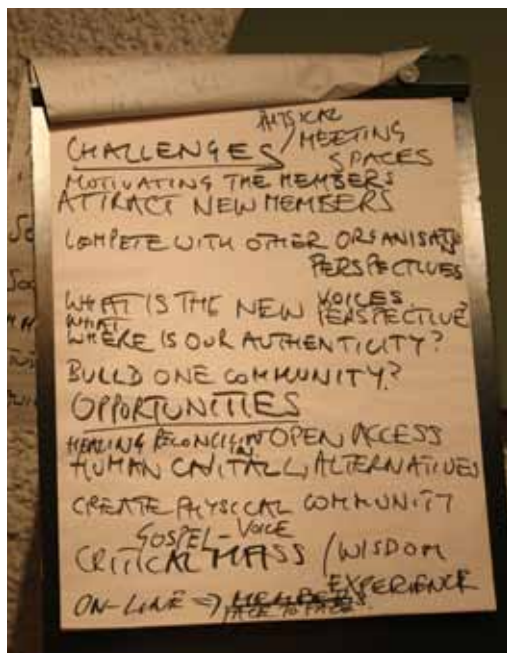

Foto: Clement McKay

Foto: Katarina Woolley

Foto: Magnus Gotander

Anneli Hultén är kommunalråd och ordförande i kommunstyrelsen i Göteborg sedan 2009.

EN KVART OM STADEN

En känsla av tillhörighet

SAMTAL MED ANNELI HULTÉN, ORDF. KOMMUNSTYRELSEN

TEXT: CHRISTINA BYSTRÖM

- Vi frågar ofta ”var bor du” och kategoriserar sedan varandra utifrån de svar vi får. Men vi bor i en så pass välmående stad, att det egentligen inte borde vara så stora skillnader oavsett var man bor.

- Jämför vi oss globalt så är vi högt upp i näringskedjan. I en bemärkelse är vi alla rika. Men samtidigt har Göteborg alltid varit en uppdelad stad, det kan jag känna en lätt frustration över. Mäter vi i förhållande till pengar är skillnaderna mellan fattiga och rika stora. Men ett värdefullt samhälle blir urholkat och då hamnar vi i en kultur där vi bekräftar oss på andra sätt, till exempel genom våra attribut. Att du blir nedvärderad bara genom att säga var du bor, är inte bra.

- Det är viktigt att definiera och hitta nycklar och vägar till det gemen

samma. Jag tror att det är bra om vi kan samlas kring glädjeämnen. Göteborgskalaset och festen på Götaplatsen vid nyår är exempel på gemensamma händelser som behövs; alla kan vara med och känna samhörighet oavsett vad eller vilka vi är. Festen tar givetvis inte bort sociala skillnader, men skapar en nödvändig positiv samlingsplats.

- Staden blir god för alla genom invånarnas känsla av tillhörighet – att ”detta är min stad” och genom att vi känner solidaritet, att vi tillsammans värnar om de gemensamma värdena.

Goda platser

- Vi kan inte bara straffa bort det som inte fungerar, utan behöver bygga samhällsgemenskap kring det som är bra. Samverkan mellan olika aktörer är mycket viktigt. Jag tycker att vi är en bra bit på väg i Göteborg.

Foto: Clement McKay

Jag tycker att Göteborg är god stad för alla. Vi har många bra förutsättningar, samtidigt som mycket kan bli väldigt mycket bättre. Göteborg är begripligt stort. Vi har jämförelsevis gott om bostäder till hyfsat pris, tillgång till utbildning och företag. Bra tillgång också på människor, vatten och kommunikationer.

Den goda staden finns i Slottsskogen, den totala smältdegeln. Inget kostar, alla kan vara där. Det finns många goda platser, Johanneskyrkan är en annan. Där är det prestigelöst och alla är där på lika villkor.

- Luften i Göteborg är ren och vi har arbetat mycket med miljöfrågor de senaste åren. Lyckas vi förverkliga våra hållbarhetstankar når vi mycket långt. Det gäller bara att hålla i, jag tycker att vi är på rätt spår.

Foto: Clement McKay

Foto: Göteborgs-Posten

Peter Hjörne är politisk chefredaktör och huvudägare på Göteborgs-Posten.

Foto: Christina Byström

EN KVART OM STADEN

Den goda staden

AV PETER HJÖRNE, CHEFREDAKTÖR GÖTEBORGS-POSTEN

Den Goda Staden är inget litet ämne och inget enkelt ämne. Den Goda staden inte är samma sak som den go'e stan lika lite som en god man är samma sak som en go'gubbe.

Kanske kan det jag kommer att säga uppfattas som snömos och luftpastejer för jag har valt att drömma fritt och inte låta mig begränsas av budgetamar och ampra påpekanden om bristande realism. Jag tror att det är absolut nödvändigt att våga drömma utan att först ta höjd för realismen i drömmen - för är drömmen tillräckligt stark och delas av tillräckligt många kan den ju faktiskt bli verklig. Alltför ofta inskränker sig det offentliga samtalet och den politiska debatten till ett jonglerande med kronor och ören och ett procentande hit och dit. Jag har den största respekt för den snöda verkligheten men ibland tror jag att till exempel politiken skulle må bra av den utmanande och inspirerande berättelsen och vart vi vill nå, hur vårt drömda samhälle ser ut. För en sådan berättelse räcker inte en kvart men jag skall göra mitt bästa för att dela med mig av några tankar om vad som är en god stad för mig och vad jag skulle önska att Göteborg vore.

Låt mig först av allt säga att jag är ganska förälskad i Göteborg, och jag tycker att Göteborg faktiskt är en förhållandevis god stad.

Det fanns en tid då förorten var allt och centrum intet. Allt skulle flyttas ut, inget bli kvar. Staden som idé var ute, politiskt inkorrekt. Idag bejakar vi staden för den är självklar och naturlig för den sociala flockvarelse människan och staden är ett effektivt sätt att organisera och utföra saker tillsammans. Det må gälla ordningsmakten, social service, infrastruktur eller kultur.

Vad är då en god stad? Som jag ser det är det en stad som är i rörelse, som bejakar förändring, som är öppen, som blandar kompetenser, bakgrunder och åsikter och låter olikheterna brytas, ett kreativt centrum som därmed tar tillvara poängerna med att vara stad och inte landsbygd utan att för den skull göra våld på sin omgivning, på miljön. Den goda staden förminskar inte människan utan får henne att växa. Men staden har som bekant sina begränsningar och problem. Ibland därför att staden är för liten eller för att den är för stor, för att den ligger avigt till, för att den är för varm eller för kall ...

Göteborg är nog ganska lagom i storlek. Tillräckligt stor för att ha ett rikt kulturliv, nöjesliv, näringsliv, universitetsliv och en god samhällsservice och anständiga förbindelser med omvärlden. Tillräckligt liten för att inte vara otymplig, vilket i och för sig inte innebär att Göteborg inte skall växa.

Kanske ligger vi lite vid sidan av de stora europeiska såväl intellektuella som fysiska strömmarna och strömningarna men i gengäld har vi förhållandevis ren luft, rent vatten - och vi har vatten. Klimatet är inte idealiskt men uthärdligt. Vi ligger vid en kust, vi kan se horisonten och havet. Vi bor i en rik del av världen, vi lever som en god vän till mig brukar hävda ”på nådens yttersta spets”. Jämfört med mycket så lever vi redan i den goda staden.

Besöks- och evenemangsstad

Om vi skall fortsätta på det positiva spåret så kan vi konstatera att vårt kulturliv är rikt. Till och med en och annan kulturskribent från huvudstaden menar att Göteborg är Sveriges kulturhuvudstad. Vi har de mest spännande teaterscenerna, Sveriges nationalorkester, en utmärkt opera, Bokmässan och Filmfestivalen. Vi har de främsta reklambyråerna och Sveriges största tidningsföretag. Göteborg är Nordens industriella centrum och vi har norra Europas viktigaste hamn, vi får fler och fler direktdestinationer till övriga Europa. Göteborg har gått från att vara varvs- och industristad till att bli Sveriges största universitetsstad och den mest populära. Vi har lyckats som besöks- och evenemangsstad. Göteborg anses av många gäster vara vänlig och öppen.

Och det finns säkert mer att tillägga. Så ser det ut för de flesta göteborgare - men inte för alla. Och det innebär per definition att Göteborg inte är en tillräckligt god stad. Segregationen är tydlig, den är orättfärdig, den är farlig.

Men skall Göteborg göra anspråk på att vara en verkligt god stad måste segregationen och utanförskapet brytas - för i den goda staden och i den bästa av världar har alla samma möjligheter, alla ges chansen att prestera på toppen av sin förmåga och människor från andra kulturer ses som en tillgång för samhällets utveckling, inte som problem. I det avseendet har Göteborg och Sverige en lång väg att vandra.

Överlägsen attityd

En god vän från Kalifornien som arbetet mycket med svenskar, som är svensk-amerikan i tredje generationen och som verkligen gillar Sverige, sa att han är förvånad över många svenskars överlägsna attityd till invandrare. Han sa att i Kalifornien frågar vi aldrig efter varifrån någon kommer för alla kommer någonstans ifrån. USA har haft och har sina problem men 46 år efter Martin Luther Kings magnifika I have a dream-tal där han drömde om att hans fyra barn skulle växa upp i en nation där de inte skulle dömas efter sin hudfärg utan efter halten i deras karaktär, sitter en afroamerikansk president i Vita Huset. Vi har en lång väg att vandra!

Framtiden byggs ju som bekant alltid på det som varit. Det sägs att "en stad som inte värnar sin historia inte är värd en framtid". Vi skall värna vår historia. Göteborg har en strålande tradition i öppenhet mot världen och i mångfald – från dem som byggde staden via ostindiefararna och alla de andra som handlade med resten av världen och kom från alla håll. Bland de stora donatorerna finns inte många om ens någon som inte antingen hade en "främmande bakgrund" eller hade gjort sin förmögenhet i den stora världen. Göteborgare har seglat på alla de sju haven och sålt och säljer industriprodukter över hela världen. Det är den tradition vi måste knyta an till. Och när jag lyssnar på de ungdomar som jag samarbetar med i Öppet Hus, som är ett projekt för att ordna mentorer och praktikplatser för unga med invandrarbakgrund, så ser jag vilken tillgång mångfalden kan vara om vi bara låter den vara det.

Alla skall med, sa Göran Persson. Det är kanske Göteborgs största utmaning på resan mot den goda staden. Jag fick frågan i går av en rikspolitiker: "Vad behöver Göteborg hjälp med". Det är lätt att gå igång på alla orättvisor, inbillade eller reella, som centralmakten begår mot Göteborg. Men vi kan inte fortsätta definiera oss utifrån vad vi till äventyrs inte gillar med Stockholm eller rikspolitiken. Göteborg skall givetvis ses som den tillgång staden är för Sverige och behandlas därefter vad gäller stöd, kulturpengar, myndighetslokaliseringar och infrastruktursatsningar. Men den stora utmaningen ligger hos oss själva. Egentligen är det enda sättet att nå framgång att bestämma sig för att vara på toppen, att vara bäst och inte bekymra sig så mycket över andras eventuella oförrätter.

Inom göteborgarnas domvärjo ligger också hur vi förhåller oss, vilka attityder vi har. Vi berömmar oss ofta av det goda samarbetsklimatet mellan olika samhällssektorer och av den berömda Göteborgsandan. Den har varit och är en tillgång men kan också vara en hämsko. När en driftig kvinna som kommer tillbaka till Göteborg får veta att hennes relativa ungdom är en nackdel och att hon inte är en "go gubbe" ligger henne i fatet om hon vill nå framgång i Göteborg då har vi ett problem om herrn som uttalade sig har rätt.

Nya djärva idéer

Därför tror jag tror att vi måste ladda om Göteborgsandan, skapa Göteborgsandan 2.0 om man så vill. Göteborgsandan måste gå från att i sina sämsta stunder vara ett slutet kameraderie till att vara öppet och bejaka nya, unga, djärva tankar, idéer och sätt att göra saker på. Mellan skål och vägg måste bytas ut mot arbete i det fria, mot öppenhet och bejakande av olikheter, en öppen arkitektur som det heter i data-sammanhang. Vi måste bort från tanken att det som inte är sprunget ur den göteborgska leran inte duger. Vi bör söka samarbeten över hela världen med de allra främsta. Vi bör bjuda in till och öppna upp de gamla nätverken. Välkomna de unga och de som kommer någon annanstans ifrån. Att inneha en position med inflytande innebär inte att ens främsta plikt är att värna positionen utan att hjälpa nya och eller

unga att växa. Det sägs att ens ålder avgörs av graden av irritation man känner när man hör talas om en ny idé. Men nya idéer är nödvändiga för att ha en god framtid. Och vi måste inse att i den globala konkurrensen duger bara idéer, hårt arbete, kompetens och kunskap. Därför måste vi våga tänka stort och djärvt med kvalitet.

Stadsrummets planering och gestaltning är den fysiska bilden av den Goda Staden - eller den onda. Därför är stadsbyggnationen en viktig signalfråga. Och det goda stadsrummet skapas inte av ett pariserhjul eller en så kallad ikonbyggnad. I Göteborg liksom i alla städer behöver vi någon som förvaltar stadens fysiska uttryck. Men det är också medborgarnas skyldighet att förvalta vårt gemensamma stadsrum. Nedskräpning är som ett serviceföretag med en snorkig kundservice. Och som så mycket annat är det en mental fråga snarare än en fysisk. Vi tar oss rätten att låta någon annan ta konsekvenserna av vårt handlande och visar hur vi ser på miljön. Den goda staden Göteborg borde sätta som mål att vara Europas eller norra Europas renaste stad på gatorna, i vattnet och luften. En i alla avseenden hållbar stad.

Donera tid och omsorg

Tillbaka till traditionen igen. Göteborg har varit känd som donationernas stad. Det är bra men låt oss vidga begreppet och donera av vår tid och vår omsorg för att nå våra drömmar. Det skulle kunna vara den nya Göteborgsandan - generös, och givmild, vi värnar vår stad genom att skapa en ny medborgaranda i en stad som inkluderande och trygg, dynamisk och nyfiken, samarbetande inom och utom staden, tolerant och inbjudande, kreativ nytänkande och djärv. Ett växande Göteborg vänt utåt mot världen! Det är mina drömmars Göteborg, det goda Göteborg, den goda staden för mig.

Jag tror att vi har det inom räckhåll, förutsättningarna finns men vi måste sträcka oss ordentligt för att nå långt. Svårt ja. Orealistiskt nej - bara viljan finns. För som det isländska ordspråket lyder: ”Viljan drar halva lasset!”

EN KVART OM STADEN

Om viljan finns, vad saknas då?

SÅNG AV DAVID OEST

Foto: Erika EManuel

David Oest är dramapedagog i Annedals församling i Göteborg och framförde under konferensen "Skriv min sång" som komponerats utifrån en av konferensdagarna.

Foto: Jan Renell

*Att lyssna - att lära - vill ha det så
Vill bo i den goda staden - men hur bygger vi den?
Vi träffas - vi talar - vi tycks förstå
vill inte upprepa misstagen igen*

*Men om viljan finns?
Vad saknas då?*

*För vems skull? På vems bekostnad ska det ske?
Vill bygga det nya Sverige där alla ska med
En ren stad - för alla - vad betyder det?
Problemet kvarstår om vi ska vara ifred*

*Men om viljan finns?
Vad saknas då?*

*Vi talar om den Goda staden
- men hur helig var den när vi skulle gå ombord?
När chansen kommer bör vi ta den,
ej va`en i raden som inte håller ord*

*Min plats är din plats - kom hit och se!
Vi skapar en framtidstro - vi skapar en stad
men orden väger lätt om vi inte kan ge
låt de som göms undan bli stadens fasad*

*För om viljan finns?
Vad saknas då?*

*Vi talar om den Goda staden
- men hur helig var den när vi skulle gå ombord?
När chansen kommer bör vi ta den,
ej va`en i raden som inte håller ord*

*Du kan - jag vill - vi går mot samma mål
Jag kan - du vill - men går vi mot samma mål?*

Foto: Clement McKay

3
KNARK
OCH
KULTUR

Dansar, dansar, dansar

AV OLIVIA BERGDAHL

*Så sällsam som en smekning,
kan skymningen vara;
över städer, över stränder, över trädtopparna
en liten brandgul stjärna fångad mellan fingertopparna*

*Rätt in i hjärtat på de rodnande kropparna!
att offras för skriken i publiken,
för musiken
för festlusten på västkusten
finns alltid nån person,
som tar i och tar ton, säger:
Här finns inga knarkare! Här finns de starka och de starkare!*

*Men jag rör mig som i trans
det är dans någonstans
och han var fager som en schlager
nuförtiden är han bara mager
han leker tafatt
helt oviss om att
jag dansar med döden inatt*

*Hon var bäst i klassen som medelklass
vad har man att frukta om tungan är vass?
om man är snygg och smart och social
berövad rätten till samvetsqual
hon står mellan kyrkorna och kyrkklockeslagen
alla rätt och pappa upp i dagen –
som ett slag i magen!*

*Jag besjunger häri
en flicka att bli kär i
när tågen från centralen gör mig galen
– drömmarna går på räls
hennes sista kvällscigg mot läpparna,
andas in,
utan förakt för livet*

*Jag tar ingen makt för givet, säger hon
med ett svävande skratt
inte anar hon att
jag dansar med döden inatt*

*Så sällsam som en smekning,
kan gryningen vara
han ber mig att förklara
hur livet i sig skulle räcka till*

*Hon säger ingen fara, jag gör bara sånt jag vill
och gud och djävulen i varsin helvetesskrev
ropar: man kan inte dö utan att leva!
men de rör sig som i trans,*

*Det är dans någonstans
och jag spyr som en katt
för nog anar jag att
jag dansar med döden inatt*

Foto Peter Boström

Britta Broman är präst och var direktor för Göteborgs kyrkliga stadsmissionen mellan år 1999-2010.

Foto: Christina Bystrom

EN KVART OM STADEN

Hoppets kultur

AV BRITTA BROMAN,
DIREKTOR GÖTEBORGS KYRKLIGA STADSMISSION

Inledningsvis vill jag säga att Göteborgs kyrkliga stadsmission är landets enda stadsmission som i sitt namn har med ordet *kyrkliga*.

Göteborgs kyrkliga stadsmission hör hemma i staden. Mitt ibland alla människor, som utifrån sina olika utgångspunkter har att leva där. När vi hör ordet Stadsmission tänker vi ofta på problem, på nöd och elände. Det handlar om de utsatta människorna, missbrukarna, de hemlösa, de ensamma, de psykiskt sjuka, de prostituerade och så vidare.

Hurdan är då Stadsmissionens bild av staden? Är den bilden motsatsen till rubriken Den goda staden? Är det av den problematiska och ibland nödställda staden jag skall upp en bild?

Det är viktigt att, som kyrklig organisation, se upp. Jag skulle vilja citera en bok av Erik Blennberger och Mats Hansson där det står:

”Det förefaller som kyrkorna är de organisationer i samhället, som i allmänhet är mest kritiska till samhällets utveckling. Denna kritiska tolkning gäller både samhället på global nivå och de mer närliggande sociala förhållandena. Globalt sett tycks det ha skett odiskutabla förbättringar de senaste decennierna. Demokratin är på frammarsch, antalet väpnade konflikter har minskat, fattigdomen och spädbarnsdödligheten minskar, medan medellivslängden ökar. Och frågan är om respekten för människans värde någonsin varit så omfattande och stark som nu. Vi kan bara se på de stora förändringar som skett över 50, 100 och 150 år i många länder i fråga om omsorg och skydd för barn, samt synen på och villkoren för personer med olika skyddshinder.”

Denna typ av bedömning görs sällan inom våra sammanhang. I stället kommer en bild av att det inte blir bättre, snarare sämre och sämre. När vi lyssnar till organisationerna, så ökar alltid de äldres ensamhet, barn far alltmer illa, misshandeln av kvinnor ökar, rasism och främlingsfientlighet blir allt värre, våld och annan brottslighet ökar. Liksom missbruk och psykisk ohälsa, dessutom ökar hemlösheten, utanförskap och fattigdom. Läger vi därtill hur tillståndet för klimatet och naturen och djuren är – så blir det synnerligen dystert.

Det kan därför vara den enklaste vägen för direktorn för Göteborgs Kyrkliga Stadsmission, att måla upp en eländesbild av staden, men att svartmåla helt vore inte bara osant utan det ger också en skev bild av hur det är. Och vad värre är, då skulle ju allt arbete vara tämligen lönlöst – för det blir ju bara värre och värre. Hur skall vi då kunna förkunna hoppet, tron med händerna, för de människor som söker sig till oss? Problemkulturen måste vändas till hoppfullhetskulturen. Risken finns annars att vi helt går ner oss i suckan och klagansträsket.

Nu kanske någon uppfattar det här, som om vi med glada hoppfulla tillrop, skall bortse ifrån det som är ont och svårt i staden. Inte alls. Men vi skall göra en analys av hur tillståndet är utifrån Stadsmissionens synvinkel.

Hemlöshetens orsak stavas missbruk

Om vi till exempel tar ordet hemlöshet. Där kan man få höra att hemlösheten bara ökar och ökar. Några organisationer talar om, att det bor två till tre tusen hemlösa i Göteborg. Och så tänker man på människor som sover under broar och i parker och i trappuppgångar. Men i Göteborg har vi räknat de som sover ute och då handlar det om ett femtiotal människor. Det är illa nog, men staden har gjort mycket tillsammans med frivilligorganisationerna får att råda bot på detta och det finns alltid en säng för alla, att sova i över natten. Ingen behöver gå ute och frysa.

Grundorsaken för hemlöshet är oftast missbruk. Ökar eller minskar

det? Färska siffror talar om att missbruket ändrar karaktär, det kommer nya droger som ännu inte klassificeras som droger och som är billiga.

Men av de 150 ungdomar, som togs in på Östra Sjukhusets missbruksenhet i fjol, så var det som vanligt, det vill säga alkoholförgiftning var det mest frekventa. Alkoholkulturen är sådan, att den inte alls väcker samma förskräckelse som till exempel en överdos av knark. Här handlar det mest om öl och cider och alkoholisk. Vuxna kan uttala ord som; ja, den första fyllan måste väl alla gå igenom.

Vi kan däremot se en förändring från tidigare inom alkoholmissbruket. Förr var det ett rått och tungt missbrukande av sprit, man söp bokstavligen tills ögonen blödde. Genom de så kallade självhjälpsgrupperna har en förändring synts till. AA-grupperna främst, alltså Anonyma Alkoholister, med vilka det har kommit att bli ett nytt och bättre tillfrisknande för många. Har ni deltagit i ett AA-möte – de är öppna för vem som helst? Det är en nyttig erfarenhet att vara med om ett sådant i till exempel Johanneskyrkan.

Ett steg mellan liv och död

Hur ser knarkkulturen ut? Ja, den verkar vara en klassfråga, som så mycket annat. Ta till exempel GHB, som är ett västkustfenomen. Ett industriellt rengöringsmedel från början. Billigt – man kan framställa den själv i köket. Billigt men farligt – där kan man verkligen tala om ett steg mellan liv och död. Man blir trött och lägger sig för att sova och andningsförlamningen kommer. Svårigheten att få GHB att klassas som narkotika, tror jag, beror på att det inte är utbrett i huvudstaden. Varning utfärdas!

Vad gäller de centralstimulerande medlen, såsom amfetamin (som också är mest utbrett på västkusten) och hasch, varken ökar eller minskar användningen. Dessa preparat är förhållandevis billiga att köpa. Kokain däremot är dyrt och används därför ofta högre upp i samhällshierarkin. Där är det sociala skyddsnätet ofta starkt.

Om ett missbruk accelererar leder det ofta till en social utslagning. Till att man förlorar sin bostad och hamnar i de bostadslösa skara – missbruket är i de flesta fall roten till detta och det är här man skall sätta in alla resurser. Det är inte så enkelt, att få människor bara en bostad så ordnar allt sig.

Finns det något ljus i missbruksträsket? Ja, det gör det. Det finns en sky av vittnen som kan berätta om hur de har kommit ur den stora bedrävelsen – hur de har blivit av med sitt missbruk. Och dessa människor är goda vägledare för dem som är kvar i drogerna.

Ingen lever för sig själv

Nu tror inte jag, att staden vare sig är god eller ond. Utan den är helt beroende av de människor som befolkar henne. Ingen lever för sig själv, utan vi har som stadens invånare ett ansvar för att staden skall vara någorlunda hygglig för alla. Och Stadsmissionen har utifrån sitt perspektiv fått ett uppdrag, att till dem som har hamnat utanför av en eller annan anledning, erbjuda en utsträckt hand och en möjlighet till förändring. För vårt motto har allt sedan Stadsmissionens tillblivelse varit: Tro, hopp och kärlek. Vår kultur är hoppets.

Foto: Clement McKay

Foto: Katarina Woolley

Foto: Clement McKay

Foto: Ola Kjelbye

Mattias Andersson är regissör och dramatiker och konstnärlig ledare på Backateatern sedan 2006.

Foto: Clement McKay

INTERVJU

I grunden handlar det om människosyn

SAMTAL MED MATTIAS ANDERSSON

TEXT: CHRISTINA BYSTRÖM

- Backateatern är en folkteater. Vi spelar för barn och ungdomar med helt skilda bakgrunder, etniciteter och social tillhörighet. Publiken är, kan man säga, ett tvärsnitt av Göteborg. Ser man begäret efter knark som ett försök att fylla en upplevd tomhet eller dämpa ångest, är det vi gör på bland annat Backateatern, i alla fall ett försök att fylla det hålet med något annat. Teater är när det fungerar som bäst, att ta de existentiella frågorna på allvar och tro att också publiken gör det, säger Mattias Andersson.

Spelåret 2007 satte Folkteatern upp sin version av Dostojevskijs klassiker "Brott och Straff." I den avhandlas de stora frågorna – om brott, straff, skuld och förlåtelse. Pjäsen är skriven 1866 men uppdaterades i Backateaterns version till nutid.

Föreställningen föregicks av ett tre månader långt researchprojekt där barn och ungdomar i grund- och gymnasieskolor i hela Göteborg fick ge sina synpunkter på föreställningen och också dela sina tankar om de existentiella utmaningarna.

- Responsen blev jättestor. Där fanns direkt ett djup, en eld i energin hos barnen och ungdomarna. De hakade på direkt och hade mycket att säga när de slapp prata om hur det är att leva i till exempel en förort eller en segregerad stad. För oss på teatern var det viktigt att våra frågeställningar var uppriktiga, att vi inte hade någon dold agenda.

Vi berättade vad vi skulle göra, sätta upp en pjäs och att vi behövde deras hjälp. Vad tyckte de om vissa situationer i pjäsen? Hur tänkte de

och varför? Det var viktigt att komma utan pedagogiska avsikter eller egentligen några visioner, utan bara våga stå i frågeställningarna. Vi fick mycket igen tack var det.

”Brott och Straff” blev en succé med 30.000 besökare.

- Jag tror att det är viktigt att våga tro på mottagligheten hos människor. Regissören Tarkovskijs filmer var smala, lite svåra filmer, men hade ändå en stor publik. Han sa att han gjorde filmer för mottagliga människor. Det vill vi också göra. Vi gör inte teater för alla, men för alla som är mottagliga. Min erfarenhet är att väldigt många människor, även de som normalt inte räknas som kulturintresserade, är det. Tonen finns överallt i staden, det gäller bara att lyssna in. I grunden handlar det om människosyn.

Den goda staden i Göteborg?

- Här finns bra miljöer. Det går att röra sig överallt i Göteborg. Jag kan ta spårvagnen, går runt överallt utan att riskera något. Det är i så fall gott. I ett internationellt perspektiv är fortfarande Göteborg en öppen stad. Vi har i alla fall inte ännu, några ”gated communities” och staden är inte gettoiserad. Och det finns många goda krafter som medvetet motverkar att det ska bli så.

Samtidigt är det bedrövligt att innerstaden allt mer blir kvarter för dem som har råd. När nya Backateatern planerades på Lindholmen efterlyste jag billiga lokaler och ateljéer för kreativa krafter som kulturarbetare. Här finns väldigt lite sådant idag. Det är illa.

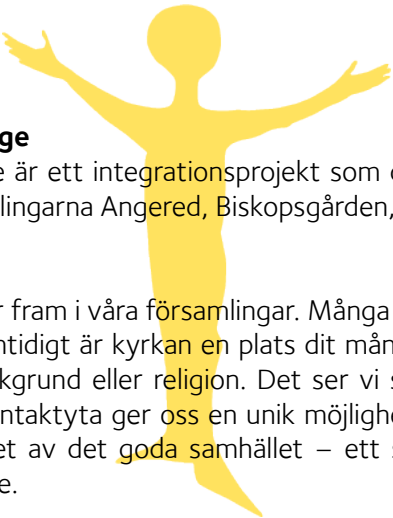
- När jag har gäster som inte känner till Göteborg, brukar jag köra runt dem med bilen. Det är lätt att tro att Göteborg är Brunnsparken och Avenyn. Jag kör till Hisingen och Frölunda och havet. Vidare in till city och så upp till någon av stadsdelarna i nordost. Staden finns överallt. Det är viktigt att visa.

Foto: Ida Orelma

Foto: Christina Bystroöm

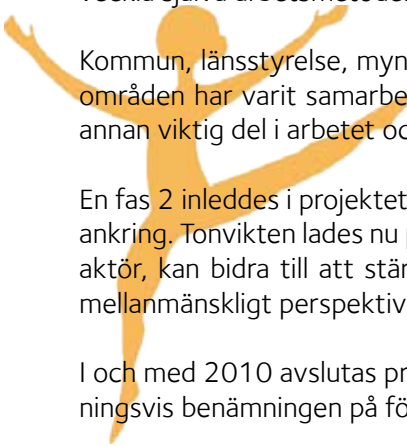
Bakgrund Ny i Sverige

Projektet Ny i Sverige är ett integrationsprojekt som drivits i tre år av Göteborgs-församlingarna Angered, Biskopsgården, Bergsjön och Gunnared.

Ett nytt Sverige växer fram i våra församlingar. Många gånger är vår kyrka i minoritet. Samtidigt är kyrkan en plats dit många människor söker sig, oavsett bakgrund eller religion. Det ser vi som ett stort förtroende. Denna kontaktyta ger oss en unik möjlighet att vara en aktiv part i byggandet av det goda samhället – ett samhälle som integrerar alla invånare.

”Ny i Sverige” inleddes 2007 efter att projektet beviljats ekonomiskt stöd av kyrkostyrelsen, stat och kommun. En samordnare anställdes med, i en första fas, fokus på verksamhetsutveckling av både befintliga och nya verksamheter.

Under tre år har upp till 600 personer deltagit i studiecirklar, samlingsgrupper, öppna caféer och temafester samt språkundervisning. Inom projektet har både nya och befintliga verksamheter utvecklats, samtidigt har det hela tiden varit viktigt att synliggöra och också utveckla själva arbetsmetoderna.

Kommun, länsstyrelse, myndigheter och andra sociala aktörer i våra områden har varit samarbetspartners. Opinionsbildning har varit en annan viktig del i arbetet och vi har tagit plats i debatt och media.

En fas 2 inleddes i projektet våren 2009 med fokus på teologisk förankring. Tonvikten lades nu på frågan hur vi, som kyrka och samhällsaktör, kan bidra till att stärka den sociala sammanhållningen ur ett mellanmänniskt perspektiv.

I och med 2010 avslutas projektet Ny i Sverige. Namnet är fortsättningsvis benämningen på församlingarnas integrationsarbete.

Lena Blom, samordnare Ny i Sverige och **Henrik Frykberg**, komminister i Angereds församling.

WORKSHOP

”Det här vill vi” – Paulus brev till svenskarna

INTEGRATIONSPROJEKTET NY I SVERIGE

TEXT: CHRISTINA BYSTRÖM

Reflektionsdagar ”Det här vill vi” för medarbetarna i Ny i Sverige. I mars 2009 reste medarbetarna i integrationsprojektet Ny i Sverige till Vadstena Pilgrimscenter. Under tre dagar reflekterade vi teologiskt över vårt arbete i projektet. I vårt vardagliga arbete sker ständiga möten med människor vars bakgrund, erfarenhet, kultur och tro är en annan än den vi är vana vid. Det väcker en rad frågor som till exempel Hur påverkas jag i mötet med den andre? Finns det ett vi och ett dom?

”Det här vill vi” är en metod för att reflektera och samtala kring främlingskap, ”mötet med den andre” och ”vi och dom.”.

Följande är ett exempel på en reflektions-process, den kan givetvis varieras på många olika sätt. Samtalen sker med cirka fyra personer i varje grupp.

1. Vilka är ”vi”? Reflektera.

a). Läs *Petrus och tältduken* – Apg. 10:9-28, högt för varandra.

b) Gå en runda med era personliga reflektioner, till berättelsen. Vad väcker anstöt? Vad känns riktigt fint? Vad är det du inte förstår?

c) Samtala om vilka ”vi” är när vi pratar om ”vår församling”? Vilka räknar vi med? Hamnar några utanför? Finns det olika ”vi”?

2. Om ”besvärliga möten.”

Reflektera över; när ”vi” blir ”vi och dom”:

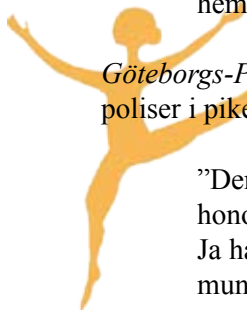
a) Material: Massmediala texter om stadsdelen Rosengård i Malmö. Läs högt för varandra.

Utdrag ur Svenska Dagbladet 28/1-08 där försvarsmakten har undersökt koranskolor och friskolor i Rosengård med allvarligt resultat:

”Bland annat förekommer grupper av ultraradikala islamistiska medlemmar med hemvist i någon av de källarmoskéer (till skillnad från den officiella muslimska församlingen) som finns i området. Dessa predikar isolering och agerar åsiktskontrollanter samt upprätthåller en stark hotkultur, där främst kvinnor trakasseras psykiskt och fysiskt. Nyinflyttade familjer får besök hemma av företrädare för radikala grupper som talar om för dem vilka regler som gäller i Rosengård. Förhållningsreglerna innebär bland annat att kvinnor som aldrig tidigare burit slöja nu tvingas till det, att flickor och pojkar inte får leka tillsammans och att patriarkala maktstrukturer cementeras. Nyinflyttade familjer som aldrig varit speciellt religiösa eller traditionella uppger att de levde friare i hemlandet än i Rosengård.”

Göteborgs-Posten 6/2-08 återger på ledarsidan vad som sades av tre poliser i piketbussen vid ”kravallerna” i Rosengård hösten 2008:

”Den lille apajäveln. Ska jag göra han steril när jag får tag på honom? Ja, han ska få stryk så att han inte kan stå på benen. Ja håller med han gubben på ICA: Ni är komna till fel kommun era blattajävlar”.

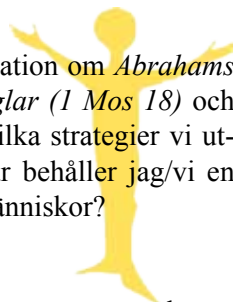
b). Gå en runda där var och en försöker att sätta in er i respektive personers situation (nykomna flyktingar, utkommenderade poliser). Skulle vi ha gjort likadant? Varför? Varför inte?

3. Finns det besvärliga grupper (samarier, somalier, romer, spe- tälskesjuka)?

Vilka mekanismer gör att vi börjar betrakta besvärlighet som ett grup-
problem? Går det att undvika en generalisering till grupper?
Återrapportera i storgrupp.

Fortsättning:

Nästa steg i processen kan vara att läsa en meditation om *Abrahams och Saras möte med tre främlingar/demoner/änglar (1 Mos 18)* och sedan (*Heb 13:2*) och därefter reflektera kring vilka strategier vi ut-
vecklat för att hantera det besvärliga mötet. Hur behåller jag/vi en
positiv människosyn i mötet med ”besvärliga” människor?

Till sist:

Under reflektionsdagarna i mars 2009, skrev deltagarna som avslutan-
de uppgift, tillsammans i olika grupper, ett ”Paulus brev till svenskar-
na”. Brevet utformades som fiktiva bibelverser och formulerade tan-
kar kring modern teologi, där inte minst vi som kyrka ständigt måste
reflektera över mötet med främlingen, den andre.

Dessa Paulus ”brev” resulterade också i ett av Henrik Frykberg, Lena
Blom och Christina Byström författat kapitel i antologin *Där främ-
lingskap bryts kan en ny värld börja* (2010, Arcus förlag). Vi avslutar
vår text med att skriva att ”Paulus brev till svenskarna” starkt talar för
en kyrka som tar emot flyktingar och hittar vägar för att ”dom” blir ett
”vi”, där objektet kan bli till subjekt och bidra till den mångfald som
människor lever i. Brevet är ett dokument från vår egen tid, men har
också något att säga till varje tid om vårt ansvar som människor och
kyrka i förhållande till den nöd och det lidande som är en ofrånkomlig
del av vår verklighet.

Christoph Schuppan
är teolog och präst från
cityförsamlingen Berlin
Stadsmitte i Berlin.

Foto: Clement McKay

Foto: Christina Byström

Att vara jordens salt

AV CHRISTOPH SCHUPPAN

ÖVERSÄTTNING AV HANS-VIKTOR KROLOVITSCH

Den evangeliska församlingen i Berlins Stads centrum 1998 - 2009.

Kyrkan och kristna i Berlins stads kyrkosamfund står inför den största utmaningen att finna en väg till andlig nyorientering. Till politiken, som bedrevs i slutet av 1900-talet och som ledde till en vändpunkt för kyrkan, finns det ingen återvändo. Idag strävar kyrkopolitiken istället efter att återupptäcka de andliga dimensionerna.

Stadens invånare är kräsna, snabba och rörliga, men också konservativa och i åtskilliga avseenden envisa, nästintill till oresonlighet. För kyrkan och dess förvaltning och församling är det en stor utmaning att reagera snabbt, kompetent och effektivt samt med varaktig tillförlitlighet. Vår kyrkoförsamling bildades 1998 ur fem kyrkoförvaltningar, två i väst, tre i öst, utanför den gräns, som tidigare fastställdes. Då på den tiden fanns 47 församlingar. Idag finns 27 församlingar med sammanlagt 90.000 protestanter i en befolkning på 544 000, vilket utgör 17,7 % av invånarantalet i tre stadsdelar i Berlins innerstad. Här tjänstgör 49 kvinnliga och manliga präster. Till vår egen förvaltning hör också 44 kyrkogårdar samt 30 kristna förskolor med 1600 platser.

Prästämbe med kristen respektive andlig förankring.

Staden är en plats med stor närhet till och ett stort avstånd från allt och alla. Det betingas av båda förhållandena, dels av människor som bor i tätbebyggda områden, i byggnader som har olika funktioner, i angränsande rum som bebos och används, dels av människor som samtidigt bor på oändliga avstånd från närmaste grannen. Olika sociala grupperingar lever nära inpå varandra med olika politiska åskådningar och religiösa andliga strömningar, dock utan att de låter sig beröras av varandra. Hotelser och lockelser samt förhoppningar

och förtvivlan lever sida vid sida. Medan vardagslivet kännetecknas av tolerans och intresselöshet växlar religionsåskådningen mellan tro och vanföreställning. Stadens mångfald förbinds med löftesrika förväntningar och utmaningar.

Efter den politiska återföreningen i vårt land ser vår framtid idag annorlunda ut än vad vi en gång i tiden någonsin hade kunnat föreställa oss, vilket också gäller kyrkan. Redan i forna DDR levde vi i ett nischat samhälle, vilket man under de senaste tjugo åren har analyserat på ett träffande sätt. Genom att vi har nischat oss har vi lyckats hamna ute i näringslivet och idag kan vi konkurrera på marknaden, som innebär oändliga möjligheter för oss. Det händer ibland att vi dels blir något bedövade av att vara i ropet för många producenter, dels att vi blir något hjälp- och rådvilla. Men när det gäller att till exempel följa med i debatterna om organisation och struktur, har vi varit synnerligen behjälpliga. Våra ställningstaganden har lett till utformningen av kyrkoförvaltningen i stadens centrum genom att vi slagit samman kommuner till en kyrkoförvaltning i Berlins stads västra delar.

Klar profil

Jag vet idag att vi har mycket mer gemensamt än vad vi före 1989 hade kunnat drömma om. En viktig position, som vi intar idag, är att vi i och för sig har ett mindre utbud, men gör samtidigt mer av det vi erbjuder. Därför kan vi marknadsföra oss med en klar profil i det samhälle, som vi lever i, som underbyggs av en ständig sekularisering. Där det ena alltmer utskiljer sig från det andra i religiöst, socialt och kulturellt avseende. Vad tre personer tycker om kan för tio andra personer vara fullständigt likgiltigt.

Vi befinner oss idag mitt i den nya men även gamla uppgiften, att ord för ord skriva ned de bibliska löftena för staden; fritt utrymme skapas eller griper ånyo in i de stora trossamfundens medvetande, där kyrkorna först och främst står, på samma sätt som modern arkitektur, för att spärra av tvärs genom stadsområdet och för att sedan

öppna kyrkans portar för att svara på förfrågningar om våra traditioner och bjuda in till nytt liv. Jag skyggar inte inför idén utan finner det intressant att fira högtidsdagar med andra trossamfund, som t ex muslimernas offerfest eller judarnas nyårsfirande, i syfte att figurera som en fristad där vi kan frigöra oss från all tvångsmässighet för att istället låta nya tankar från nya gemenskaper cirkulera. I vår församling erbjuder vi diverse fritidsaktiviteter i samband med det stora påsk- och julfirandet för att fira livets pånyttfödelse. Vårt kristna hopp ger djupa avtryck länge och väl i vår stads framtid genom löftet att Gud även i vår stads framtid kan bli en läkande kraft och en tröstande hand som torkar våra tårar.

Profetiskt kristet ämbete resp. kompetent juridiskt samfund

Jag tillhör den kategori av landsmän, som av hela mitt hjärta har välkomnat återföreningen, och jag är fortfarande glad och tacksam över att den osaliga muren har fallit och att den orättvisa regimen i forna DDR har eliminerats. I murens fall har den evangeliska kyrkan haft stor del i genom basgrupper med protest-, och medborgarrörelser samt erfarenheter av demokratiskt slag, vilket föranledde en fredlig revolution i forna DDR.

Även det 20:e året efter murens fall är ett minnesvärt år för vår tyska historia, som även vår kyrka har varit en del av. Idag lever vi i ett demokratiskt enat Tyskland och vi har friheter, som vi förr i tiden knappt hade vågat drömma om. Trots detta vi lever i ett samhälle, som alltfjämt har offer att beklaga. Det finns människor, som önskar att de hade haft vassa armbågar för att lättare ta sig fram. Där träder kyrkan in med sin trovärdighet för att alla människor ska ha rätt till delaktighet i samhällsutvecklingen och för att fungera som språkrör för stumma, som inte kan föra sin talan. Likaså för att utkräva rättvisa på områden, där orättvisorna återkommer och där krav nonchaleras. Kyrkans roll är också att motverka diskriminering av människor genom att blottlägga var den ideligen förekommer och vilka skäl man motiverar den med. Ofta kan den härledas till sociala konflikter, som uppstår i områden i kontakt med hemlösa och bostadslösa.

Likaså till den ständigt växande andelen fattiga i vårt land och till initiativ mot rasism och våld.

I mitt prästämbete upplever jag ofta att initiativ inte alltid får bifall av invånarna i stadsdelen. Detta drabbar grupper, som befinner sig i samhällets utkant, som till exempel ungdomar, som riskerar att hamna i drogmissbruk eller också statslösa asylsökande män och kvinnor. De utsätts nästan meddetsamma för faran att bli utslagna och hamna i utanförskap av samhällets konsensus. Av kyrkan krävs det här ett häftigt motstånd för att hjälpa svaga, hjälplösa och stumma samt dem som i resignation har gett upp. Samhällets brister, rasism och diskriminering manar oss till att träda fram för rättvisa och fred.

Församlingarnas gudstjänstlika och spirituella utstrålning

Naturligtvis har man för länge sedan frågat sig vilken avsikt vi har med innehållet i hela vårt mödosamma arbete inom vår kyrkoförvaltning och våra församlingar. Vår inställning till vardagen i församlingen har en benägenhet till pragmatism, vilket ibland kan göra det svårt att tillåta att vi efterfrågar det som rör sig i vårt innersta och som håller det samman. Vad gäller många vardagsaktiviteter glömmar vi och förtränger vi att efterfråga det innehåll, som överhuvudtaget håller samman församlingen och som för oss närmare varandra, när vi har kommit längre bort från varandra. Likaledes vad som kan skänka oss förnyat hopp när vi inte längre vet någon utväg. Men det förhåller sig nog så, att vi behöver denna grund att stå på och vår självförsäkran för att vi ska klara av det. Församlingarna är nämligen inga självändamål eller finns för sin egen skull. De är inte en institution för socialisering eller ett forum för olika fritidsföreningar, som till exempel bowlingklubbar eller körer.

Det innebär inte att församlingarna inte måste gestalta en ytterst tilltalande bild. Enligt mitt sätt att se på saken bör vi varken framställa askesen på ett arrogant eller torftigt sätt för människor, hur vi än må uppleva den bildliga uppenbarelsen i våra församlingshem eller kyrkor. Vad vi vill bygga upp är inte alternativa palats eller fasader som glänser av högtidlighet. Vad vi vill lyfta fram är skat-

ten i våra jordiska käril som är anden i evangelierna, som tillkom analogt med att Jesus kom till vår värld, vilket utgör fundamentet i vårt församlingsliv. För många av oss är församlingen vår andliga hemvist, men därutöver blir den också en hemvist för vårt vardagliga liv. För andens hemvist i vardagen öppnar vi vår famn medan vi ur evangelierna utvinner anden som tillför andlighet i våra liv. På detta sätt kan vi åter igen göra våra medmänniskor nyfikna på det som får oss att leva och att få omvärlden att intressera sig för allt som kan ge oss livshållning och förnyat hopp om framtiden. Förberedelserna för och firandet av våra gudstjänster varierar därför. Det är med en sådan kärlek och ett sådant engagemang, en sådan professionalitet och en sådan utstrålning, som vi till och med visar omtänksamhet mot främlingar och mot det främmande.

Kristet ämbete resp. missionärt uppvaknande

Inom oss själva, i våra församlingar, slumrar en mångfald av krafter och möjligheter, chanser som vi inte kan undvara för att verkligen upptäcka och avslöja dem för att underbygga vår utveckling. Tja, även runt omkring oss i vår omgivning kan många chanser uppstå som vi inte alltid hörsammar eller beaktar tillräckligt. Jag har en föreställning om, att vi inom vår församling och kyrkoförvaltning, kan ta initiativ till att öppet bjuda in människor genom en tydlig profil för att de kan känna sig hemma i församlingen.

Ett oändligt antal människor befinner sig i periferin av kyrkans verksamhet, som ännu aldrig fått en bra och intressant kontakt med kyrkan. Detta kan vi inte förbise. Vi har alla möjligheter till offentlig verksamhet. Vi ska till exempel utveckla våra initiativ och göra nyinflyttade uppmärksamma på vår församling genom en välkomsthälsning och personligt tilltal för att visa vad vi har att erbjuda.

Även den moderna tekniken via e- post och Internet är ett kommunikativt media, som vi hitintills endast trevande har närmat oss och som blir en nackdel för oss att fortsätta ignorera. För det första underlättar den kommunikationen mellan oss i vår gemenskap. För

det andra utgör den en väsentlig del av vår moderna kommunikation. Jag kan inte föreställa mig det hela på något annat sätt än att den gemenskap, som har sin början i församlingarna och regionerna, som är underställda kyrkoförvaltningens styre, bestäms av samarbete, fördelat ansvar och samordning. Detta utkristalliserar sig till människor, som bor här, även till dem som ännu känns avlägsna för oss, och till människor, som bor avsides utanför staden.

Församlingarna blomstrar och människorna blommar upp. Det finns alls ingen anledning till att frambesvärja pessimistiska fantasier om en istid. Däremot finns all anledning att vi tillsammans upptäcker det blomstrande livet redan i de embryonala stadierna, i de små begynnelseerna för att medverka till en utveckling med tillväxt och framgång.

Med andra ord predikas Guds högtidliga löfte till denna stad att man bör upptäcka och delta i kyrkans församlingsliv, som kyrkoförvaltningen i Berlins stads centrum erbjuder.

Foto: Clement McKay

Gud du är hemma

SPECIALSKRIVEN SÅNG FÖR KONFERENSEN AV MALENA FUREHILL,
MUSIKPEDAGOG I LUNDBY FÖRSAMLING

*Gud är du hemma? Jag hör dina steg
Är du i köket och sätter en deg
av nåd och av sanning,
en salighetsblanding.
Så mätta min hunger och se till min nöd
med livets bröd.*

*Gud är du hemma, låt mig komma in.
Visa i hallen den krok som är min.
Där hänger jag av
alla måsten och krav
får istället ett brödunder med i en korg
ut till vårt torg.*

*Gud, när jag sökte och sprang efter dig
satt du och väntade hemma hos mig
Du har tagit boning
med frid och försoning
i mitt hjärtas kammare, liten o skum.
Tänk att du får rum!*

*Gud, du är hemma hos mig, men ändå
väntar nåt större, jag vet det är så.
Jag ser liksom ljuset
från faders-fest-huset,
förnimmer en värme, och efter min död
följer jag doften av nybakat bröd...*

Malena Furehill.

Bild Göteborgs stift

Jonas Eek, domkyrkoteolog vid Teologiskt forum, Göteborgs Domkyrka.

AVSLUT

Kyrkan mitt i staden

AV JONAS EEK, DOMKYRKOTEOLOG

Strax efter begynnelsen fanns staden...

”I begynnelsen var Gud ensam och han hade det helt enkelt tråkigt. Därför skapade han Adam, som så småningom också började få det rätt tråkigt. Följaktligen skapade Gud Eva, så att hon och Adam i alla fall fick ha tråkigt tillsammans. Deras långtråkighet ledde i sinom tid till att de bildade familj. Men så råkar familjen i upplösning och Kain blev bortjagad. På så vis kom han att grunda den första storstaden – så att alla kunde ha tråkigt ihop. Massan hade sålunda blivit till, och denna massa byggde sig sedermera, som vi vet, ett monument över sin kolossala långtråkighet: Babels torn. /.../ Ända upp till himlen skulle det nå. Men Gud bestraffade människornas övermod genom att förbistra deras språk, som varit gemensamt, och sprida dem vida kring.” (En skröna av Søren Kierkegaard återberättad av Mats Ekdahl i boken *Människan, mediemångfalden och det öppna samhället*, 2003, 141).

Redan i bibelns allra första mytologiska kapitel – strax efter begynnelsen – nämns staden som en realitet, och samvaro och umgänge beskrivs som medel mot urtidens tristess och långtråkighet. Myten vill som alltid ge religiösa förklaringar till grundläggande villkor i livet. Myten berättar om Kain som den förste storstadsbyggaren och om hur hans familj och framtid är förbundna med staden. ”Människan bygger ett alternativ till gemenskapen med den Gud som hon har vänt ryggen” skriver Stig Jonsson i sin bok *Staden, människan och Gud* (1993, 34). Staden blir en symbol för främlingskap, från Gud och från andra folk utanför stadsporten. Staden är dessutom en bild för mänsklig gemenskap, en ny liten värld som människan själv kan kontrollera. Dock inte fullständigt. Mångfalden ligger i stadens natur och mångfalden kan vara svår att hantera

Den kan vara förbistrande och splittrande. Den mångfald som möter i staden ligger dock i människans livsvillkor, tycks myten vilja säga. Strax efter begynnelsen skapar Gud mångfalden. Naturvetenskaperna har lärt oss att den biologiska mångfalden är en förutsättning för arters överlevnad. Teologin bekräftar mångfalden som ett självklart livsvillkor. Och i mångfalden – att vi alla är olika, unika och från varandra avvikande – liknar vi varandra. Kanske uppstod mångfalden och storstaden som ett resultat av urtidens långtråkighet, såsom Kierkegaard föreslår. Under alla omständigheter antyder hans skröna om långtråkigheten som mångfaldens och storstadens motor att en mångfaldig tillvaro är bra mycket mer spännande, dynamisk och intressant än motsatsen: att alla vore likadana, talade likadant, trodde likadant och bodde på samma plats.

Kyrkan behöver staden – staden behöver kyrkan

”Frälsningshistorien börjar i en trädgård och slutar i en stad. /.../ Guds avsikt med skapelsen är inte att föra mänskligheten tillbaka till en trädgårdsidyll – lustgården – utan till en återupprättad stad” (Jonsson, 1993.)

Eftersom Bibelns frälsningshistoria och kristen tro har med staden att göra, är det självklart att kyrkan och staden hör samman. Ofta associeras kyrkan i Sverige annars med landsbygden: bondgård, gårdsgård, skärgård och Änglagård – kyrkan mitt i byn. Men väl så tydlig är kyrkans koppling till staden: Biskopsgården, Länsmansgården och Änggården – kyrkan mitt i staden.

Kyrkans kopplingar till staden är flera. Dels finns teologiska kopplingar mellan staden och den urbana kulturen, vilket poängteras inte minst denna boks första del ”Är Gud hemma?” Den urbana kulturen säger något viktigt om Gud och om människans relation med Gud. Teologen och psalmdiktaren Anders Frostenson fångar den erfarenheten, hur Gud står att finna mitt i staden, mitt på gatan, mitt i det som är livet:

*Genom gatans trängsel bar du själv ditt kors.
Kom och var oss nära mitt i stadens sorl.*

*Kom på stenar nötta av miljoner steg.
Här din vingård ligger, här vi dig kan se.*
[Sv. Ps. 499: 1-2]

Kyrkan är också kopplad till staden i temporala termer, historiskt och futuralt. Att kyrkan har sin historia i staden är självklart. Det var i staden som kyrkan växte fram och Bibeln skriver följaktligen mycket om staden. Ungefär 1400 bibelställen refererar till staden och 119 olika städer omtalas. Väl så viktigt är att också kyrkans framtid finns i staden. ”Förlorar kyrkan slaget om staden har vi också förlorat människorna” skriver Stig Jonsson (1993). Kyrkan behöver alltså staden.

På samma sätt behöver staden kyrkan. En biblisk tanke är att så länge som Guds salt finns i staden förhindras att staden faller sönder och ruttnar inifrån. När Abraham ber för Sodom och Gomorra hänvisar han till de rättfärdiga – saltet – som bor i de städerna. Denna tankegång lever vidare i Nya Testamentet där de kristna – de bedjande människorna – förhindrar stadens undergång. In i vår egen tid påminns vi om hur staden behöver kyrkan: i församlingarnas diakonala arbete, i Stadsmissionens verksamheter, i församlingarnas böner och aktiviteter. I avsnittet ”Knark och kultur” nämndes bland annat den hoppets kultur som i alla tider är kyrkans kultur; hopp mitt i stadens mångfald av välstånd och misär, lycka och misslyckande, innefolk och uteliggare. För staden är mångfald och variation. I linje med den mångfalden har denna bok också rymt rubriken ”Fattiga och rika”.

”To understand the city is to understand it not in terms of good versus bad but in terms of good and bad. Cities have the potentials to pull people apart and to bring them together, to produce constraints and to create opportunities” (Edward Krupats, citerat i Jonsson, 1993, s. 13).

Stadens mångfald och variation gör det nödvändigt att ha en nyanserad och nykter bild av staden vilket bibeln också har. Staden kan vara både det himmelska Jerusalem, Guds underbart lysande stad, och Babylon, den stora skökan och platsen för synd och uppror. Den för kyrkan intressanta frågan är hur kyrkan i stadens mångfald och komplexitet kan främja det goda och förhindra det onda.

Kyrkan i staden

Kyrkans uppgift är i alla tider att förvalta och förmedla hoppets kultur. Detta gör kyrkan genom att förkunna evangeliet om Jesus Kristus, han som kom och gick på jorden, red in i städerna, grät över dem och bar sitt kors mitt i gatornas trängsel. Det evangeliet är den tro och det hopp och liv som kyrkan har att rätta vidare. Per Harling uttrycker den kyrkliga ambitionen som en bön:

*Ge kyrkan kraft att lyssna till stadens många rop,
de rop som aldrig tystnar i längtan efter bot.
Ge kyrkan kraft att tala för dem vars röst ej hörs.
Guds kraft sker i det svaga, i hjärtan som berörs.*

*Ge kyrkan kraft att sjunga i staden en ny sång
med språk som kan förkunna bland asfalt och betong,
att mitt i utsattheten finns det ett rum av ro,
att mitt bland stadens gator ett frö av tro kan gro.*

[Sv. Ps. 790:2, 4]

Kyrkan är på väg

Det finns ännu en koppling mellan kyrkan och staden – förändring ligger i de bådass natur, förändring är deras tillstånd. Stig Jonsson påtalar i sin bok att "ingen stad i historien har någonsin blivit färdig" (s 37). Staden har därför alltid ett mål, en riktning, en process. Så är det också med kyrkan. Kyrkovetaren Jonas Idestrom skriver i denna bok om kyrkan *in via*, kyrkan på väg. Guds folk är alltid på vandring och därför är kyrkan i alla händelser ett provisorium. Det krävs ständiga uppbrott på väg mot den eviga Staden.

Den Goda Staden

Svenska kyrkan
I GÖTEBORG